Inspectoratul Școlar Județean Bihor
Casa Corpului Didactic a Județului Bihor

Dascălul creștin

Revista educatorilor creștini

CENTENAR PATRIARHIA ROMÂNĂ 1100

Anul XIII, Nr. 18/ august 2025

Inspectoratul Şcolar Judeţean Bihor

Casa Corpului Didactic a Judeţului Bihor

Dascălul creştin

Revista educatorilor creştini

Apare cu binecuvântarea

Preasfinţitului Părinte Sofronie,

Episcopul Oradiei

ISSN 2069 - 3370

Editura *Didactica militans*

Casa Corpului Didactic Bihor

Oradea, 2025

Colectivul de redacţie:

Preşedinte de onoare:
Preasfințitul Părinte Dr. Sofronie Drincec, Episcopul Oradiei

Preşedinte:
Pr. Prof. Florin Negruțiu

Vicepreşedinte:
Prot. Prof. Radu-Valer Rus

Secretar:
Pr. Prof. Dorel-MirceaLeucea

Membri:
Prof. Nicolina Mihuț
Prof. Călin Perțe
Prof. Ioana Mladin

„A educa înseamnă a cultiva curăţenia sufletească şi buna-cuviinţă a copiilor şi tinerilor, a-l creşte pe copil moral şi în evlavie, a avea grijă de sufletul lui, a-i modela inteligenţa, a forma un atlet pentru Hristos; pe scurt, a te îngriji de mântuirea sufletului lui. Educaţia este asemenea unei arte: artă mai mare decât aceasta nu există, pentru că, dacă toate artele aduc un folos pentru lumea de aici, arta educaţiei se săvârşeşte în vederea accederii la lumea viitoare.”

(Sfântul Ioan Hrisostom)

Cuprins:

Negruțiu Florin, Moruț Liana (Inspectoratul Școlar Județean Bihor)

Proiectele educaționale: Piloni ai incluziunii și inovării în învățământul special 6

Negruțiu Florin (Inspectoratul Școlar Județean Bihor)

Rolul educativ, scopul și impactul comunitar al Festivalului de Colinde „Noi umblăm a colinda” 9

Ardelean Raul (Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor)

Pocăința – convertirea perpetuă 12

Balogh Marioara (Liceul Teoretic *„Nicolae Jiga”* Tinca, jud. Bihor)

Educația religioasă în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur 24

Costea Mihaela (Liceul de Arte Oradea, jud. Bihor)

Samarinenii Evangheliilor 28

Leucea Daniela (Grădinița cu Program Prelungit Nr. 56 Oradea, jud. Bihor)

Dezvoltarea abilităților de comunicare la copiii de vârstă preșcolară 38

Leucea Dorel-Mircea (Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor)

Patriarhul Nicodim Munteanu, ierarhul cărturar, arhipăstor al Bisericii strămoșești în vremuri întunecate 45

Mladin Ioana Claudia (Liceul Teoretic „*Aurel Lazăr”* Oradea, jud. Bihor)

Rolul dascălului în formarea elevilor 49

Nichita Diana Simona (Școala Gimnazială *„Dimitrie Cantemir”* Oradea, jud. Bihor)

Imaginația și creativitatea în predarea religiei – repere teoretice și aplicații practice 52

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „*Dascălul creştin*” 56

Proiectele educaționale. Piloni ai incluziunii și inovării în învățământul special

Pr. Prof. *Florin Negruțiu*, Prof. *Liana Moruț*
Inspectoratul Școlar Județean Bihor

Prin structura lor, proiectele educaționale implică o complexitate de activități, resurse și finalități care transcend specificul sau particularitatea unei singure discipline școlare, depășind spațiul de învățare sau strategiile didactice consacrate în sistemul educațional național și european. Așadar, procesul de elaborare a acestora presupune o abordare transdisciplinară și pornește de la nevoile reale ale comunității școlare – identificate prin instrumente specifice –, pentru care se propun soluții structurate în cadrul unor repere clare de timp, precum și de resurse umane, materiale și procedurale.

La nivelul comunităților educaționale, aceste inițiative sunt clasificate fie după programele de finanțare care le susțin (de exemplu, Programul Erasmus+, eTwinning), fie în funcție de tipologia lor specifică.

Proiectele Erasmus+, prin specificul lor, au meritul de a aduce laolaltă actori educaționali cu rol esențial în formarea copiilor și tinerilor. Totodată, ele promovează diversitatea, un element cu atât mai valoros cu cât este intrinsec legat de incluziune. Pentru cadrele didactice, incluziunea poate reprezenta uneori o provocare majoră, în fața căreia sunt nevoite să identifice soluții inovatoare. Instrumentele puse la dispoziție prin programul Erasmus+ îi sprijină pe profesori în descoperirea unor noi metode didactice, menite să asigure un mediu primitor în sala de clasă și să stimuleze dezvoltarea unor abilități de viață fundamentale pentru elevi.

Într-un sistem de educație aflat într-o continuă adaptare, formarea continuă a cadrelor didactice, schimbul de bune practici între partenerii educaționali și implicarea copiilor și elevilor provenind din medii dezavantajate în astfel de proiecte reprezintă activități vitale pentru depășirea barierelor și construirea unui mediu educațional adecvat. Componentele programului european sunt concepute astfel încât să ghideze toți participanții spre o înțelegere profundă a fenomenului: simpla înscriere sau prezență a unui copil dintr-un grup vulnerabil nu transformă automat o școală, o clasă sau o activitate în una „incluzivă”. Adevărata incluziune rezidă în descifrarea corectă a nevoilor copilului și în implementarea unor metode adaptate, care să faciliteze o integrare reală.

Aceste proiecte prilejuiesc crearea unor contexte valoroase de interacțiune între diversele sisteme de educație europene și internaționale. Cadrele didactice care activează în sfera educației speciale au ocazia nu doar de a prelua strategii de lucru și instrumente specifice, ci și de a deveni

autori ai unor astfel de resurse, valorificând particularitățile și nevoile sistemului de învățământ din România.

Problematica învățământului special este complexă și extrem de dinamică, impunând intervenții educaționale concrete. Din această perspectivă, accesarea proiectelor nu mai reprezintă doar o oportunitate, ci o necesitate stringentă. Acest fapt explică de ce intervențiile la nivelul învățământului special se regăsesc constant printre prioritățile strategice europene și naționale.

Beneficiarii acestor intervenții sunt, în egală măsură:

- Elevii, care beneficiază de metode de predare moderne și adaptate;
- Părinții, ca parteneri în procesul de recuperare și integrare;
- Întreaga comunitate educațională, prin creșterea gradului de empatie și coeziune.

Unitățile de învățământ care valorifică oportunitățile oferite de aceste programe de finanțare reușesc să își optimizeze spațiile de învățare, să achiziționeze echipamente didactice de ultimă generație și să dezvolte rețele de colaborare, devenind, direct sau indirect, centre de resurse și învățare pentru personalul didactic.

Evenimentele științifice și educaționale găzduite în cadrul proiectelor reunesc specialiști din mediul preuniversitar și universitar, precum și reprezentanți ai unor instituții și organizații de profil, constituindu-se adesea în echipe multidisciplinare de cercetare și intervenție. De asemenea, studiile de impact realizate în cadrul proiectelor conturează riguros nevoile elevilor și ghidează acțiunile pentru satisfacerea acestora. O dimensiune esențială o reprezintă identificarea celor mai adecvate instrumente de comunicare – nu doar cu elevii, ci și cu părinții acestora, care manifestă adesea așteptări ridicate de la sistemul de educație, într-un context în care înțelegerea deplină a problemelor și solidaritatea cu efortul dascălilor necesită o consolidare continuă.

Sustenabilitate, transferabilitate și perspective de viitor

Sistemul de învățământ special din România are nevoie de programe de finanțare, de oportunități constante de dezvoltare și de un suport suplimentar care să stimuleze specialiștii să le valorifice, generând schimbări sistemice și asigurând sustenabilitate. De altfel, valorizarea rezultatelor și sustenabilitatea sunt criterii riguroase în faza de proiectare a instrumentelor educaționale și în introducerea lor în circuitul școlar.

Pentru a genera un impact real, resursele dezvoltate trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- ✓ *Să aibă un caracter transferabil și să fie ușor de replicat în contexte similare;*
- ✓ *Să asigure egalitatea de șanse pentru toți elevii;*
- ✓ *Să poată fi integrate organic în activitățile curriculare sau extracurriculare;*
- ✓ *Să fie accesibile și să pună în valoare interesele și calitățile native ale elevilor.*

În concluzie, rezultatele remarcabile obținute în cadrul proiectelor și diseminate în diverse contexte educaționale de către unitățile de învățământ special demonstrează că instituțiile care au implementat aceste programe au realizat o diagnoză corectă a acestei componente a educației, livrând intervenții clare, coerente și de o înaltă eficiență.

Bibliografie:

1. Alois, Gherguț (2013). *Managementul serviciilor de asistență psihopedagogică și socială. Ghid practic pentru realizarea proiectelor*, Editura Polirom, Iași;
2. Gherguț, Alois; Frumos, Luciana (2019). *Educația incluzivă. Ghid metodologic*, Editura Polirom, Iași;
3. Vrăşmaş, Traian (2010). *Incluziunea școlară a copiilor cu cerințe educaționale speciale*, Editura Vanemonde, București;
4. Ministerul Educației din România / ARACIP (2022). *Ghid de bune practici privind incluziunea în învățământul preuniversitar*.

Rolul educativ, scopul și impactul comunitar al Festivalului de Colinde „Noi umblăm a colinda”

Pr. Prof. *Florin Negruțiu*
Inspectoratul Școlar Județean Bihor

În societatea contemporană, marcată de o acută criză a identității și de o tendință globalizantă de uniformizare culturală, recuperarea și conservarea tradițiilor ancestrale devin imperative existențiale.

În acest peisaj al rezistenței prin cultură și credință, județul Bihor se distinge printr-un fenomen de o remarcabilă profunzime: Festivalul de colinde autentice „Noi umblăm a colinda”. Depășind de mult timp statutul unei simple manifestări ocazionale, acest festival s-a validat în spațiul bihorean ca o manifestare matură. Găzduit într-un spațiu adecvat, precum Casa de Cultură a Sindicatelor din Oradea, evenimentul reprezintă expresia unui parteneriat firesc între pilonii fundamentali ai societății: Biserica, Școala, Familia și Comunitatea.

Obiectivul fundamental al Festivalului „Noi umblăm a colinda” rezidă în identificarea, tezaurizarea și promovarea colindului creștin autentic în rândul tinerelor generații. Într-o epocă în care kitsh-ul pseudo-folcloric și împrumuturile comerciale tind să altereze puritatea sărbătorilor de iarnă, festivalul își propune să acționeze ca un filtru valoric riguros.

Pentru a-și îndeplini acest scop, manifestarea este structurată strategic pe două secțiuni complementare, concepute să stimuleze atât cercetarea de teren, cât și interpretarea la scară largă:

- Secțiunea „Colinde bihorene inedite”: organizată sub formă de concurs, această secțiune obligă participanții la un efort de arheologie culturală. Copiii și tinerii sunt îndemnați să culeagă piese direct de la colindătorii vârstnici din satele lor, salvând de la uitare variante melodice și textuale unice.
- Secțiunea „Colinde de largă circulație” oferă un spațiu de manifestare axat pe bucuria împărtășită a vestirii Nașterii Domnului, aducând în atenție piese reprezentative pentru întreg spațiul creștin românesc.

Maturitatea festivalului este validată și de complexitatea criteriilor de jurizare. Sub președinția unor personae cu expertiză validate în domeniu, juriul format din specialiști și cadre didactice nu evaluează doar calitățile vocale, ci elemente de o rigoare etnogarfică și

muzicologică deosebită: autenticitatea costumației populare specifice vetrei folclorice de proveniență, respectarea dialectului local, gradul de dificultate al repertoriului și acuratețea interpretării monodice sau polifonice arhaice.

Din perspectivă pedagogică, Festivalul „Noi umblăm a colinda" constituie un model de excelență în sfera educației non-formale și transdisciplinare. Proiectul demonstrează o deschidere democratică și incluzivă remarcabilă: se adresează copiilor și elevilor de la toate unitățile de învățământ din județ, fără distincție de ciclu școlar (de la învățământul preșcolar până la cel liceal) sau de limbă de predare.

- ✓ Prin studiul textelor colindelor, elevii își însușesc valori morale fundamentale: generozitatea, comuniunea, respectul pentru sacru și legătura cu pământul natal;
- ✓ Procesul de culegere a colindelor inedite transformă elevul dintr-un simplu receptor pasiv într-un cercetător activ al patrimoniului imaterial;
- ✓ Pregătirea pentru festival implică rigoare muzicală, înțelegerea contextului istoric al costumului popular și asumarea unei prezențe scenice marcate de demnitate și decență.

Unul dintre cele mai impresionante succese ale festivalului este capacitatea sa de a coagula comunitatea bihoreană în jurul valorilor perene ale Crăciunului. Evenimentul reușește în mod constant să selecteze și să aducă împreună pe scenă un număr impresionant de grupuri de colindători din toate colțurile județului, radiografiind o implicare masivă a comunităților rurale și urbane din Bihor.

La nivel social, festivalul activează un amplu circuit al solidarității și al dialogului intergenerațional. Când un grup de copii urcă pe scenă îmbrăcați în straiele bunicilor și interpretând graiul local, întreaga comunitate de proveniență (părinți, profesori, preoți, autorități locale) se simte reprezentată și validată cultural.

Această coeziune este dublată de o impresionantă arhitectură instituțională, festivalul fiind rezultatul unui efort concertat de proporții. Maturitatea sa organizatorică este garantată de colaborarea dintre: Inspectoratul Școlar Județean Bihor, Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Episcop Dr. Vasile Coman" Oradea, Consiliul Județean Bihor, Centrul de Cultură al Județului Bihor și Liceul Ortodox „Episcop Roman Ciorogariu" Oradea, Asociația Părinți pentru Ora de Religie (APOR) – Filiala Bihor, Sindicatul Liber din Învățământ Bihor și Asociația „Cele Trei Crișuri" și Casa de Cultură a Sindicatelor din Oradea, beneficiind de sprijinul generos al partenerilor din mediul privat și asociațional, precum ERA Park și CG&GC HiTech Solutions SRL.

Festivalul „Noi umblăm a colinda" reprezintă, în ultimă analiză, o dovadă incontestabilă a faptului că tânăra generație nu este indiferentă în fața valorilor naționale, ci este profund preocupată de identificarea, conservarea și promovarea tezaurului spiritual local. Prin aducerea

împreună a copiilor din întregul județ, manifestarea nu doar marchează Praznicul Nașterii Domnului, ci oferă certitudinea că zestrea de cântece, tradiții și obiceiuri a Bihorului va fi transmisă mai departe, în stare nealterată, către viitor. Este un eveniment de suflet care demonstrează că, atâta timp cât se colindă autentic, identitatea românească rămâne vie și neștirbită.

Pocăința – convertirea perpetuă

Pr. Prof. *Raul Ardelean*
Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor

1. Pocăința - generalități

Pentru a putea înțelege pocăința, în primul rând ar trebui să înțelegem păcatul, pentru că cele două nu pot fi despărțite. Pocăința a apărut odată cu primul păcat, săvârșit de protopărinții noștri. Păcatul în sine poate fi văzut ca o otrăvire a sufletului, ca o deviere de la normalitate, este văzut ca „dezacordul cu legile naturii, ale vieții și ale fericirii omenești și dumnezeiești”[1]. Acest dezacord poate fi atât de adânc, încât să-l ducă pe om la un eșec duhovnicesc, existențial. Ce presupune de fapt acest eșec? Despărțirea omului de Dumnezeu poate fi văzută în acest mod. Această despărțire a celui creat de Creator duce la durere, la stricăciune și în final la moarte: „Pentru că plata păcatului este moartea, iar harul lui Dumnezeu, viaţa veşnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru.” (Romani 6, 23)

Așadar omul poate avea viață numai în Dumnezeu. Tocmai de aceea, o redescoperire a vieții celei adevărate poate fi realizată numai prin *pocăință*. Acest concept al pocăinței nu reprezintă pur și simplu o părere de rău pentru păcat. Ea poate fi înțeleasă ca o *schimbare a minții,* în greacă fiind folosit termenul de : ***metanoia*.** Schimbarea minții reprezintă schimbarea totală a vieții, „a ierarhiei valorilor după care ne călăuzim viața”[2] și revenirea la Tatăl. Printr-o astfel de schimbare omul devine conștient de faptul că numai în și prin Dumnezeu poate exista fericirea adevărată. Numai prin El putem dobândi cele dumnezeiești, harul îndumnezeitor. Păcatul, văzut ca boală a sufletului înrobește omul și îl face „dependent” de acesta, ajungând astfel la patimă. O astfel de abordare ne face să ne gândim la o îngrădire a libertății omului cu care acesta a fost înzestrat la creație. Tocmai de aceea, se naște în om necesitatea eliberării și a purificării de orice fărădelege. Omul, instinctiv tânjește spre libertate, „așa cum florile tind spre lumină.”[3]

Libertatea cea adevărată nu reprezintă o dezlegare la a face ceea ce vrem, fără a avea vreo temere sau vreo limită. Libertatea reprezintă o dezrobire de patimi, o purificare de orice păcat și fărădelege. Însuși Mântuitorul ne avertizează că „oricine săvârşeşte păcatul este rob al păcatului”

[1] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2018, p. 15.
[2] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 15.
[3] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 16.

(Ioan 8, 34). Adevărații oameni liberi sunt sfinții, care au ajuns la o unificare a duhului lor cu Duhul cel Sfânt. Iar această libertate poate fi dobândită numai prin intermediul pocăinței, a părerii de rău, a schimbării minții și a inimii, a revenirii în sine, care nu poate fi realizată fără ajutorul lui Dumnezeu.

1.1. Pocăința în Vechiul Testament

După cum am putut observa mai sus, prima pocăință o putem considera pe cea a primilor oameni. Chiar dacă în scrierile Vechiului Testament pentru acest concept nu avem un termen foarte bine definit, semnificația cea mai apropiată de termenul de „pocăință" este aceea de „întoarcere" (*shuv*)[4], care este înțeleasă ca o „întoarcere la Dumnezeu de la păcat" : „Când vei fi la necaz şi când te vor ajunge toate acestea în curgerea vremii, te vei **întoarce la Domnul** Dumnezeul tău şi vei asculta glasul Lui." (Deuteronom 4, 30) ; „Şi **te vei întoarce la Domnul** Dumnezeul tău şi, cum ti-am poruncit eu astăzi, vei asculta glasul Domnului Dumnezeului tău, tu şi fiii tăi, din toată inima ta şi din tot sufletul tău," (Deuteronom 30, 2) ; „Cel rău să lase calea lui şi omul cel nelegiuit vicleniile lui şi să se **întoarcă spre Domnul**, căci El Se va milostivi de dânsul, şi către Dumnezeul nostru cel mult iertător." (Isaia 55, 7)

Un alt termen utilizat în paginile Vechiului Testament pentru a sublinia pocăința este acela de „naham" care înseamnă „a regreta" sau „a se neliniști"[5]. Există situații în care cei doi termeni ebraici sunt sinonimi în Biblie. Cu toate acestea, pentru grecescul de *metanoia* nu există un concept identic în limba ebraică și tocmai de aceea C. Holladay[6] afirmă că „Nu există niciun cuvânt în Vechiul Testament pentru apostazie și pocăință, iar acolo unde nu există vocabular, nu poate exista nici concept."[7] Alexis Torrance numește această concluzie a lui Holladay una „grăbită". Într-adevăr așa este, deoarece nu putem spune că această idee de pocăință nu era prezentă în mentalul iudaic.

Cum am amintit și mai sus, începutul acestui concept al pocăinței este încă din momentul căderii protopărinților noștri. Adam și Eva, în urma căderii în păcat, au simțit nevoia de a restaura relația pierdută cu Dumnezeu. În acest sens, aceștia au simțit sentimente de rușine și de aceea s-au ascuns printre pomii raiului, au avut sentimente de căință, dându-și seama de marea greșeală pe

---

[4] Alexis Torrance, *Pocăinţa în Antichitatea târzie: asceza la părinţii răsăriteni şi organizarea vieţii creştine (cca 400-650 d.Hr.)* (Patristica 9), trad. Dragoș Dâscă, Doxologia, Iași, 2014, p. 66.

[5] Alexis Torrance, *Pocăinţa în Antichitatea târzie*, p. 67.

[6] Holladay a fost un foarte cunoscut profesor de Noul Testament la *Candler School of Theology* din Statele Unite ale Americii.

[7] Text preluat din: Alexis Torrance, *Pocăinţa în Antichitatea târzie*, p. 68.

care au săvârșit-o și au avut frică față de Dumnezeu deoarece s-au ascuns de Acesta[8]. Așadar, putem vedea că încă din momentul primului păcat al umanității, omul simte vinovăție, glasul păcatului chemându-l spre pocăință, spre părere de rău.

În perioada Vechiului Testament cei care au avut rolul de a-i îndruma pe cei păcătoși la pocăință erau proorocii, acei oameni prin care Dumnezeu transmitea mesajul către poporul ales. Chemarea profeților poate fi asemănată cu lucrarea unui grădinar care are rolul de a dezrădăcina buruienile pentru a putea răsări în locul lor florile[9]. Așa și prorocii, aveau rolul de a-i îndruma pe evrei să înlocuiască păcatul cu virtutea, cu fapta cea bună. Moise, cel dintâi profet veterotestamentar propune celor care au greșit față de aproapele și față de Domnul, „să-și mărturisească păcatul pe care l-a făcut și să despăgubească pe cel păgubit." (Numerii 5, 6-7). Cu alte cuvinte, Moise arată că cel care greșește trebuie să recunoască greșeala săvârșită și să întoarcă paguba celui păgubit. Profesorul de Teologie Dogmatică, Bernhard Bartmann subliniază că în ceea ce privește opinia profeților „pocăința este o convertire și nu un exercițiu."[10]

Cel care a subliniat în mod constant importanța pocăinței în perioada Vechiului Testament a fost psalmistul David. Acesta nu o face într-un mod impersonal, ci el însuși se pocăiește pentru păcatul săvârșit. Un exemplu în acest sens ar putea fi considerat Psalmul 50, în cadrul căruia regele face o mărturisire a păcatelor și cere iertarea lor: „Întoarce fața ta de către păcatele mele și toate fărădelegile mele șterge-le" (Ps. 50, 10). Așadar, acesta recunoaște faptul că numai Dumnezeu poate să-l readucă la „normalitate". Viața trăită în păcat, nu mai are niciun sens, valoarea ei este anulată și tocmai de aceea numai mila lui Dumnezeu poate să mai schimbe ceva în acest sens. "Din adâncuri strig către tine Doamne ; Doamne, auzi glasul meu! " (Ps. 129, 1). Din acest adânc al păcatului, în care omul se simte singur și părăsit, Dumnezeu îl poate salva.

Un alt „delegat" al lui Dumnezeu pentru a chema poporul la pocăință a fost prorocul Isaia : „Întoarceți-vă către mine și veți fi mântuiți, voi cei ce locuiți în ținuturile cele mai îndepărtate ale pământului" (Isaia 45, 22). La fel ca și Isaia, prorocul Ieremia îndemna la același lucru : „Pocăiți-vă, fii rătăciți, și eu, Domnul, voi vindeca necredința voastră! " (Ieremia 3, 22). Putem observa că în cazul prorocilor, îndemnul la pocăință este unul general, către tot poporul ales. La fel au făcut-o și Iezechiel (Iezechiel 11, 19-20 ; 18, 20-32) sau Osea și Ioil (Osea 14, 2-3 ; Ioil 1, 13)

Această nevoie de restaurare a legăturii omului cu Dumnezeu a fost vizibilă în acea perioadă și în viața cultică. În cadrul cultului, prin anumite sacrificii și simboluri, evreul putea să

[8] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 34.

[9] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 35.

[10] Citat preluat din lucrarea: Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 35. Despre legătura dintre cele două concepte: pocăința și convertirea vom vorbi într-unul din subcapitolele acestei lucrări.

mijlocească spălarea păcatelor. Astfel de exemple găsim în cartea Numerilor, în care ni se arată modalitatea de săvârșire a jertfelor pentru ispășirea păcatelor. Cu toate acestea, ele nu înlocuiau nevoința pe care trebuia să o arate cel ce a greșit. În acest sens, Alexis Torrance ne arată că „Fără o schimbare a inimii față de păzirea poruncilor date de sus, nimicirea este întotdeauna iminentă, iar aceasta fără a ține cont de numărul sau curăția jertfelor cultice.”[11]

Cu alte cuvinte, fără o schimbare interioară, profundă a păcătosului jertfa nu are valoare, iar restaurarea lui este imposibilă.

Ceea ce este important de observat în ceea ce privește îndemnurile la pocăință ale prorocilor este faptul că aceștia erau conștienți de universalitatea păcatului, incluzându-se și pe ei înșiși în starea păcătoasă. Astfel, Isaia se considera pe sine „cu buze necurate”, iar Ieremia „încă tânăr”.[12] Tocmai de aceea, Solomon se întreabă retoric : „Cine poate spune : «Curățit-am inima mea; sunt curat de păcat?»” (Pilde 20, 9).

Sintetizând cele sugerate mai sus, putem observa că pocăința este văzută de către profeți în funcție de caracterul lor. De aceea, când vorbim despre pocăință în cărțile lui Moise, observăm un sens legal (referitor la lege și porunci), în scrierile Psalmilor lui David o putem percepe într-un sens mai mult psihologic, iar ceilalți profeți dintr-un punct de vedere moral.[13]

Privind în general, în urma pocăinței la nivel sufletesc, evreii urmau să-și mărturisească păcatele. Această mărturisire putea fi una publică sau comună ori particulară. O mărturisire particulară cum o percepem noi azi, în Vechiul Testament era făcută într-o manieră personală a celui care a greșit, către sine[14]. În general însă, chemările spre pocăință pe care le făceau mesagerii lui Dumnezeu erau comune și publice. Când oamenii nu ascultau îndemnurile la pocăință urmau ca aceștia să fie și sancționați (exemple fiind în acest sens cetățile Sodoma și Gomora, ori robia babilonică a poporului evreu).

Așadar, putem spune că pocăința este un concept întâlnit cu mult timp înainte de perioada Noului Testament. Aceasta are o valoare universală, la fel cum este și păcatul. Tocmai de aceea, încă după comiterea primului păcat a protopărinților a existat și sentimentul părerii de rău și dorința ispășirii. Astfel, I. Felea ne sugerează o metaforă care să arate rolul pocăinței din această perioadă : „Pocăința în Vechiul Testament și în religiile antichității era un rit practic și un simbol religios, care vestea ca și razele de lumină în zorii zilei, apariția soarelui”[15]. Apariția Soarelui Hristos va

[11] Alexis Torrance, *Pocăința în Antichitatea târzie*, p. 70.
[12] Alexis Torrance, *Pocăința în Antichitatea târzie*, p. 72.
[13] Împărțire făcută de: I.V. FELEA în: *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 49.
[14] Ca exemple în acest sens ne sunt regele David și Manase.
[15] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 50.

face ca acest concept al pocăinței să fie unul mult mai concret. Vom putea observa acest lucru în subcapitolul următor.

1.2. Pocăința în Noul Testament

Dacă în perioada Vechiului Testament pocăința avea un caracter mai mult exterior, odată cu ivirea *legii celei noi,* ea capătă un caracter mult mai profund. Îndemnul spre pocăință a început odată cu predica Sfântului Ioan Botezătorul, continuând cu cea a Mântuitorului Hristos și regăsindu-se și în scrierile Sfântului Apostol Pavel, ceea ce înseamnă că întreg Noul Testament este marcat de acest concep t: *metanoia.* Acest concept este foarte legat de promisiunea moștenirii *Împărăției cerurilor.* Cu acest mesaj pregătește Sfântul Ioan Botezătorul calea Domnului : „Pocăiți-vă că s-a apropiat Împărăția cerurilor" (Matei 3, 2).

Un prim pas al acestei schimbări era primirea botezului pocăinței. Putem vorbi despre inițierea baptismală ca fiind doar un **prim** pas deoarece ea nu este singura etapă. Ea poate fi considerată începutul pocăinței și în niciun caz sfârșitul ei. Ceea ce observăm în cadrul predicii Sfântului Ioan Botezătorul este că botezul nu era suficient pentru o pocăință autentică. El trebuia urmat și de săvârșirea faptelor bune, adică de o conduită morală : „Faceți deci roadă, vrednică de pocăință" (Matei 3, 8). Ceea ce este important de amintit este necesitatea *mărturisirii păcatelor* în urma botezului. Această mărturisire la care erau îndemnați ascultătorii Sfântului Ioan Botezătorul stă la baza Tainei Spovedanii de mai târziu din cadrul Bisericii.[16] Așadar, schema completă a pocăinței în viziunea profetului era : botezul, mărturisirea păcatelor și conduita morală. Acest prim apel la pocăință stă la baza celei la care ne îndeamnă Hristos prin predica Sa de mai târziu.

Cu toate că în predica Sfântului Ioan Botezătorul pocăința la care îndemna era adresată în special celor din afara „turmei botezate", în scrierile Evangheliilor acest lucru nu se aplică de fiecare dată[17]. Astfel, citim în Evanghelia după Luca faptul că în cazul în care un „frate" greșește, și se căiește chiar și de șapte ori, acesta ar trebui iertat (Luca 17, 4). În acest mod trebuie privit și fiul risipitor, care se abate de la calea cea dreaptă, dar în cele din urmă se întoarce la Tatăl. Așadar, în cazul acesta, pocăința nu poate fi interpretată ca un act de inițiere, ci ca unul de „resuscitare", de aducere înapoi pe calea cea dreaptă. Este de remarcat în predica Mântuitorului Hristos că pocăința este una universală și necesară pentru a ni se ierta păcatele și pentru a dobândi Împărăția cerurilor. Necesitatea pocăinței o putem observa și în cadrul Rugăciunii Domnești, îndemnându-ne să cerem prin ea constant iertarea păcatelor : „Și ne iartă nouă greșelile noastre" (Matei 6, 12).

---

[16] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 53.

[17] Alexis Torrance, *Pocăința în Antichitatea târzie*, p. 82.

Hristos ne îndeamnă la pocăință, arătându-ne valoarea ei prin parabola legată de oaia cea pierdută : „Zic vouă că așa și în cer va fi mai mare bucurie de un păcătos care se pocăiește decât de nouăzeci și nouă de drepți cărora nu le trebuie pocăință" (Luca 15, 4-7). Prin această comparație, Mântuitorul nu neagă importanța celor deja credincioși, însă subliniază faptul că Întreaga Împărăție a cerurilor se bucură pentru cel care se pocăiește pentru păcatele sale. Pe lângă îndemnurile Mântuitorului referitoare la pocăință, avem câteva modele nou-testamentare pentru a putea înțelege mai bine cum ar trebui să se facă pocăința. În acest sens putem aminti de câteva personaje biblice : femeia păcătoasă ce s-a pocăit la picioarele lui Hristos, o alta care, păcătoasă fiind a stat lângă picioarele lui Iisus, începând să i le spele cu lacrimi și să le șteargă cu părul capului ei (Luca 7, 37-38) ; Vameșul Zaheu, suindu-se în copac să-l zărească pe Iisus trăiește o adevărată convertire. Prezența Mântuitorului Hristos în casa sa, îi oferă șansa dorinței de schimbare. Acesta, văzând pocăința lui, exclamă : „Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia" (Luca 19, 1-10). [18]

În aceeași categorie a modelelor de pocăință putem să-l integrăm și pe tâlharul de pe cruce, care într-o situație de agonie și suferință îl roagă cu sinceritate pe Hristos : „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta" (Luca 23, 42). Tâlharul de pe cruce ne este exemplu de pocăință primită în ultima clipă. Cu toate acestea, pocăința nu ar trebui să fie folosită ca un instrument de justificare a făptuirii păcatului. Omul trebuie să își arate părerea de rău pentru păcat în orice situație, fiind urmată și de o schimbare a vieții. Tocmai de aceea, în alte situații, putem vedea cum Hristos îi îndeamnă pe cei ce s-au pocăit și care au fost iertați să își schimbe viața : „du-te și de acum să nu mai păcătuiești" (Ioan 8, 11). O renunțare la păcat de fapt demonstrează autenticitatea pocăinței și face ca ea să fie completă.

O „pocăință evanghelică integrală"[19] poate fi considerată parabola *Fiului risipitor*, oferită nouă ca exemplu de către Mântuitorul Hristos. Fiul, plecând din casa Tatălui, pierde întreaga moștenire primită de la el . În urma căderii în nenumărate păcate *își vine în fire*, amintindu-și de bunăstarea pe care o avea în preajma tatălui său. Tocmai de aceea, izbucnind se gândea în sinea lui : „Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu şi-i voi spune : Tată, am greşit la cer şi înaintea ta ; Nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argaţii tăi" (Luca 15, 18-19). Gândindu-se astfel, decide să se întoarcă la tatăl, unde este primit cu brațele deschise și cu multă bucurie. În această parabolă putem identifica câteva elemente esențiale ale pocăinței : *venirea în sine* (recunoașterea stării de păcătoșenie), rugăciunea către tatăl pentru a fi iertat, părerea de rău pentru păcat, dorința de îndreptare și iertarea primită.

[18] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 57.
[19] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 59.

Pe lângă exemplele evanghelice de pocăință și în celelalte cărți ale Noului Testament putem identifica câteva idei legate de această temă. Sfinții Apostoli Petru și Pavel au în general o doctrină asemănătoare în ceea ce privește pocăința. În predica de după Pogorârea Duhului Sfânt a lui Petru, acesta îi îndeamnă pe cei care erau de față să se pocăiască : „Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, şi veţi primi darul Duhului Sfânt.” (Faptele Apostolilor 2, 38) După cum observăm, la fel ca în vremea viețuirii lui Hristos pe pământ, când pocăința era necesară celor care își doreau sa dobândească Împărăția cerurilor, și în vremea Duhului chemarea este aceeași. Ceea ce este în plus, comparând predica Sfântului Ioan Botezătorul cu cea a Sfântului Apostol Petru, este primirea Duhului Sfânt în urma pocăinței. Cu alte cuvinte, cel care-și schimbă viața, care renunță la păcate, asumându-și haina botezului, cu siguranță trece printr-o pnevmatizare.

Propovăduirea apostolilor legată de tema pocăinței era una universală, care îngloba atât pe cei dintre neamuri și iudei, cât și pe cei care au primit deja botezul : „Deci pocăiţi-vă şi vă întoarceţi, ca să se şteargă păcatele voastre, ca să vină de la faţa Domnului vremuri de uşurare.” (Fapte 3, 19-20). Așadar pocăința era văzută atât ca o modalitate de a-i chema pe cei necredincioși la credință, cât și de a restabili relația cu Dumnezeu prin ștergerea păcatelor. Celor care și-au asumat viața creștină primind botezul, li se cere să trăiască o viață creștină, lipsită de păcat, de orice poftă pământească. Tocmai din această cauză, omul fiind slab are nevoie de o resuscitare a credinței care este posibilă numai prin pocăință. Sfântul Apostol Pavel, fiind el însuși un convertit, în nenumărate rânduri își mărturisește păcatele pe care le-a săvârșit pe vremea prigoanei creștinilor.[20]

Ceea ce va sta mai târziu la temelia Tainei Sfintei Spovedanii, este învățătura Sfântului Apostol Iacov legată de penitența pe care ar trebui să o aibă creștinii care se pocăiesc. Tocmai de aceea, el propune o mărturisire a păcatelor : „Mărturisiţi-vă deci unul altuia păcatele şi vă rugaţi unul pentru altul, ca să vă vindecaţi, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului.” (Iacov 5, 16). Rugăciunea preotului și dezlegarea pe care o poate aduce el este un aspect esențial în Taina Pocăinței.

Așadar, am putea spune că unul din cuvintele cheie ale Noului Testament ar fi *pocăința*. Această schimbare poate fi sugerată atât celui care este în interiorul mediului eclezial, cât și celui care nu și-a asumat încă botezul. Tocmai de aceea, modelul ideal de pocăință este cel sugerat de către Mântuitorul Hristos și de Sfinții Apostoli, în urma căreia cu siguranță omul poate dobândi Duhul Sfânt.

[20] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 69.

1.3. Pocăința în gândirea patristică răsăriteană (secolele I-IV)

Încă din perioada Bisericii Primare (secolele I-II), au apărut anumite scrieri ale Părinților Bisericii care ne arată cum era înțeleasă pocăința în acea perioadă creștină. Tocmai de aceea, o lucrare sugestivă din această perioadă ar fi *Păstorul lui Herma*, care amintește de câteva elemente ale pocăinței din acea perioadă : spovedania publică și mărturisirea păcatelor în fața comunității ecleziale, îmbrăcarea în sac sau plânsul[21]. Cu toate că la început acesta era modul în care se făcea mărturisirea păcatelor, după puțin timp acest aspect public a fost eliminat, fiind făcută ulterior în fața episcopului ori a unui preot.

Din aceeași perioadă (sfârșit de prim secol și începutul celui de-al doilea) avem și importanta lucrare a părinților apostolici *Didahia celor doisprezece Apostoli*, în care avem dovezi foarte valoroase legate de Taina Pocăinței. Îndemnul la pocăință este legat de primirea Împărtășaniei. Tocmai de aceea, autorul anonim îndeamnă : „Dacă este cineva sfânt, să vină ! Dacă nu este sfânt, să se pocăiască !" (Didahia 10, 5)[22]. La fel ca în lucrarea amintită mai sus, și în această scriere de secol I este amintită necesitatea *mărturisirii păcatului* pentru a putea fi reintegrat în mediul eclezial : „să–ți mărturisești păcatele tale și să nu te duci la rugăciune (la locul de rugăciune) cu conștiința rea." (Didahia 4, 14)[23]. Din aceste texte reiese faptul că Taina Pocăinței era o practică frecventă a Bisericii Primare. Această taină era absolut necesară pentru a putea participa la slujbele Bisericii și pentru a putea primi cu vrednicie Trupul și Sângele lui Iisus Hristos.

La fel ca în cele două lucrări amintite mai sus, și una din scrierile apocrife ne îndeamnă la același lucru. *Epistola lui Barnaba*, în capitolul al 19-lea vine cu un text penitențial asemănător celui amintit din *Didahie* : „Să-ți mărturisești păcatele, să nu vii la rugăciune cu cugetul rău. Aceasta este calea luminii"[24]. Așadar, pentru a ajunge la lumină, Barnaba îi îndrumă pe creștini ca înainte de a primi Lumina cea adevărată, adică pe Hristos să își mărturisească păcatele.

Așadar, putem observa că în primele veacuri creștine (I și II) avem o gândire unanimă în ceea ce privește Taina Pocăinței. Ea nu putea fi lipsită de penitență care era făcută la început într-un mod public, dar care s-a transformat încet într-o Taină particulară care era necesar să fie făcută în fața episcopului ori a preotului.

---

[21] Alexis Torrance, *Pocăința în Antichitatea târzie*, p. 107.

[22] „Didahia (Învățătura celor 12 Apostoli)", *Informatii si mesaje*, https://informatiisimesaje.wordpress.com/2015/12/29/didahia-invatatura-celor-12-apostoli/.

[23] „Didahia (Învățătura celor 12 Apostoli)".

[24] Text preluat din: Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 85.

În cel de-al doilea secol Părinții Bisericii s-au ocupat într-un mod foarte evident de tematica pocăinței. În acest subcapitol vom aminti despre viziunea Sfântului Iustin Martirul și Filosoful, cea a lui Clement Alexandrinul și a lui Tertulian.

Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, la o primă lectură am putea spune că are o viziune foarte dură la adresa celor care nu reușesc să facă pocăință înainte de moarte. Referindu-se la cei „dintre neamuri" care au primit credința în Iisus Hristos și au mărturisit că El este Mântuitorul, dar s-au întors la vechea lor credință, susține că nu au șansă de mântuire: „cei care au ştiut şi au mărturisit că acest om este Hristos, dar care dintr-un motiv sau altul s-au întors la legile vechi, lepădându-se de Hristos, şi nu s-au pocăit până în momentul morţii, nu vor fi nicidecum mântuiţi."[25] Exemplul de pocăință oferit de acest sfânt este cel al Regelui David: „Fericit este omul căruia Domnul nu-i va socoti păcatele" (Psalmi 31, 2). Așadar, putem observa importanța pe care o acorda sfântul acestei Taine a pocăinței, în special celor care renunțau la credința în Iisus Hristos, revenind la obiceiurile păgâne. Orice om are această șansă a întoarcerii, deoarece Dumnezeu este cel care cheamă iubitor pe toți la pocăință.

O altă viziune în același duh, este și cea a Părintelui Bisericesc, Clement Alexandrinul, care în lucrarea sa *Contra haereses*, arată beneficiile pocăinței: „Celui care se întoarce la Dumnezeu, din toată inima, îi sunt deschise porțile și Tatăl primește bucuros pe fiul ce se pocăiește."[26] În ceea ce privește „adevărata pocăință" acesta ne arată că ea trebuie să vină neapărat cu renunțarea la păcate, adică „a smulge rădăcina păcatelor care ne-a pregătit pedeapsa morții."[27] Noutatea cu care Clement Alexandrinul este rolul duhovnicului în viața celui care face pocăință. Chiar dacă nu este numit în acest fel, este important ca cel care se pocăiește de păcate să aibă în preajma sa un om a lui Dumnezeu, care să se roage pentru penitent, cel din urmă având obligația să-l cinstească la fel „ca pe un înger al lui Dumnezeu."[28] În opinia lui Clement, cei care au puterea de a dezlega păcatele sunt preoții, care fac acest lucru pe două căi: prin primirea celor „ce se socotesc vrednici" la botez și prin iertarea celor care se căiesc pentru păcatele lor.[29] În lucrarea *Stromatele*, același Părinte arată două momente ale pocăinței: cea care-l pregătește pe catehumen pentru primirea botezului și una pentru cei care cad în păcate după botez (*a doua pocăință*).[30]

În ceea ce-l privește pe Tertulian, acesta are în opera sa o lucrare dedicată temei noastre: *De paenitentia*, un tratat *Despre pocăință*. La fel ca ceilalți părinți amintiți mai sus și Tertulian

---

[25] Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, *Dialog cu Trifon*, trad. Octavian Cocoș, 2017, p. 38.

[26] *Contra haereses*, I, 13, 5-7 preluat din: Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 103.

[27] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 103.

[28] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 104.

[29] Clement Alexandrinul își exprimă această părere într-un comentariu la Evanghelia după Ioan 20, 21-23.

[30] *Stromatele*, II, 13.

vorbește despre două momente ale pocăinței : cea înainte și cea de după Botez. Importanța pocăinței în opinia lui Tertulian este una foarte mare : „Aruncă-te asupra ei, păcătosule, cuprinde-o cum naufragiatul se apucă de o scândură de salvare."[31] Ceea ce este important de amintit aici este faptul că pocăința nu poate oferi libertate omului să păcătuiască, cu gândul că va fi iertat prin ea. Astfel, creștinul „nu trebuie să abuzeze de îndelunga răbdare a cerului"[32], deoarece știm bine că Dumnezeu cunoaște inimile și cugetele noastre. Trecerea lui Tertulian la erezia montanistă schimbă radical gândirea în ceea ce privește iertarea păcatelor, acuzând drepturile episcopilor că pot face acest lucru într-un mod plenar. Ceea ce mai putem observa în opera lui Tertulian, este lipsa de compasiune pentru cel căzut[33]. Astfel, el vede într-un mod foarte rigorist și legalist această întoarcere și primire a celor păcătoși în Biserică. Cu toate acestea, scrierile lui Tertulian din perioada sa „ortodoxă" ne stau la baza Tainei Pocăinței cum o cunoaștem în zilele noastre.

Părinții capadocieni și Sfântul Ioan Gură de Aur au avut o contribuție remarcabilă în dezvoltarea unei teologii a *pocăinței.* Sfântul Vasile cel Mare, în epistolele sale, dar și în alte texte tratează tema pocăinței foarte frecvent. În opinia sa, cel ce se pocăiește trebuie de fapt să își reînnoiască viața, renunțând la păcat. Acesta arată faptul că voia lui Dumnezeu este ca „cel ce a viețuit în păcat și a promis apoi a se îndrepta iarăși, spre a viețui în dreptate, să sfârșească cu trecutul și după ce a păcătuit să facă un fel de început, reînnoindu-și viața prin pocăință"[34]. Așadar, pocăința nu se referă la o transformare exterioară a omului, ci una profundă, internă care să îl convertească pe acesta. Renunțarea la *omul cel vechi* este un lucru necesar în vederea întoarcerii spre Dumnezeu. Trebuie să știm că acest mare sfânt a introdus rânduiala Pocăinței în mănăstirile pe care acesta le avea în pastorație. Tocmai de aceea, printre *Regulile Sfântului Vasile cel Mare* referitoare la viața monahală, acesta amintea : „Pocăința nu trebuie să înceteze în cursul vieții întregi, căci cine este fără de păcat...oricât de mici sunt păcatele, ele pătează conștiința iar aceasta trebuie mereu să fie curată."[35] Din aceste cuvinte putem observa universalitatea aplicată Tainei Pocăinței.

Prietenul Sfântului Vasile, considerat „al doilea teolog al Bisericii"[36], Sfântul Grigorie de Nazianz numește pocăința în *Cuvântarea 39,* „botezul lacrimilor". Lacrimile pocăinței au același rol ca cel al apei botezului, de a spăla păcatele. Pe lângă lacrimi, sfântul recomandă „cenușa și

---

[31] Cap. 4, 3-4 preluat din I.V. FELEA, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 107

[32] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 107.

[33] Alexis Torrance, *Pocăința în Antichitatea târzie*, p. 122.

[34] SFANTUL VASILE CEL MARE, *Comentariu la Isaia,* 1, 5, 14, preluat din I.V. FELEA, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică,* p. 163

[35] *Regulile Sfântului Vasile cel Mare,* în *Vechile rânduieli ale vieții monahale,* preluat din I.V. FELEA, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică,* p.164

[36] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 165.

sacul pocăinței". Adică, cel ce vrea să fie iertat, are nevoie de o formă de penitență, de părere de rău pentru păcatele săvârșite și în acest mod va fi reprimit în mediul eclezial.

Cea mai bogată teologie patristică a primelor veacuri legată de pocăință o dezvoltă Sfântul Ioan Gură de Aur. Într-una din cântările sedelnelor Utreniei sărbătorii Sfinților Trei Ierarhi, Sfântul Ioan Gură de Aur este numit „povățuitor al pocăinței"[37], cel ce a învățat pe cei din vremea lui, dar și pe noi calea aceasta a întoarcerii spre Dumnezeu. În cunoscutul tratat *Despre preoție*[38] amintește în mod expres puterea preotului de a dezlega păcatele celui care se pocăiește. Astfel, el nu devine numai unul care constată păcatul creștinului, ci are puterea de a-l dezlega. O analiză foarte complexă a pocăinței o face Sfântul Ioan Gură de Aur în *Omiliile despre pocăință*. În finalul primei omilii, acesta vede pocăința ca pe o întoarcere plină de nădejde spre Dumnezeu. Mergând pe ideea evanghelică despre pocăință, urmarea acesteia este dobândirea *Împărăției cerurilor*:

„Atâta vreme cât se spune «astăzi», să nu deznădăjduim, ci să avem bune nădejdi în Stăpânul nostru, gândindu-ne la noianul bunătăţii Lui. Să scuturăm de pe noi orice cuget rău; să începem să facem fapte bune cu multă râvnă şi nădejde; să arătăm covârşitoare pocăinţă, ca, lăsând aici pe pământ toate păcatele, să putem sta cu îndrăznire înaintea scaunului de judecată al lui Hristos şi (să putem) dobândi împărăţia cerurilor, pe care, facă Dumnezeu ca noi toţi să o dobândim, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, cu Care Tatălui, împreună cu Sfântul Duh, slavă, putere, cinste, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!"[39]

Așadar, cel care se pocăiește trebuie neapărat să își lase în urmă toate păcatele, pentru a putea sta vrednic în fața lui Hristos în momentul judecății. Ceea ce mai subliniază sfântul este lucrarea lui Dumnezeu în acest sens „cu harul și iubirea de oameni". Așadar, pocăința și în final dobândirea Împărăției nu este numai o lucrare omenească, ci Dumnezeu cu harul și din iubirea Sa, vine în ajutorul omului.

În cea de-a opta omilie, Sfântul Ioan arată că pocăința poate fi repetată de câte ori este necesar. Așadar, în comparație cu botezul (care se săvârșește o singură dată în viață), pocăința este la îndemâna omului ori de câte ori cade în păcat. De câte ori greșește, omul este dator să se întoarcă la Dumnezeu prin această cale, la fel ca Petru, care și-a spălat păcatul lepădării de Hristos, „prin lacrimile amare ale pocăinței"[40].

Din cele expuse mai sus, putem observa că Sfântul Ioan Gură de Aur vede pocăința ca pe o necesitate a vieții creștine, pentru ca omul să poată reface legătura cu Dumnezeu. Ea nu trebuie

---

[37] „Grădina cuvintelor Scripturilor celor de Dumnezeu insuflate, **pe cel ce ne-a povăţuit pe noi la pocăinţă**, care multe ispite a răbdat; pe Gură de aur credincioşii, ca cei ce ne-am învăţat de la dânsul să-l cinstim după datorie; că se roagă Domnului să se mântuiască sufletele noastre." Preluat din *Mineiul pe luna Ianuarie*, după ediția din 1926.

[38] Sfântul Ioan Gură de Aur et al., *Despre preoţie* (Tâlcuiri la Sfânta Scriptură), Sofia, Bucureşti, 2004.

[39] Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, trad. Dumitru Fecioru, Ediție Electronică, Apologeticum, 2005, p. 10.

[40] Ilarion V. Felea, *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, p. 175.

văzută, în opinia lui, ca un motiv de deznădejde, ci din contră, nădejdea vine odată cu lacrimile pentru păcate. Acesta vede în preot un mijlocitor în ceea ce privește dezlegarea păcatelor. Astfel, în procesul pocăinței este absolut necesară și mărturisirea, care inițial se făcea public, dar care treptat s-au rezumat la cea în fața arhiereului sau a preotului. Astfel, în urma mărturisirii, arhiereul sau preotul îl reintegrează pe creștin în mediul bisericesc, primindu-l la comuniunea Euharistică.

Așadar, Sfinții și Părinții Bisericii, încă de la începuturile creștinismului, subliniază în mod evident importanța pocăinței. Ei au dezvoltat, mergând pe linia evanghelică, o teologie foarte complexă, stând la baza dogmelor apărute și susținute în Biserica Ortodoxă până în zilele noastre.

Bibliografie:

- *BIBLIA sau SFANTA SCRIPTURA*, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București 2008;
- Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, traducere de Dumitru Fecioru, Ediție Electronică, Apologeticum, 2005.
- Sfântul Ioan Gură de Aur, Fecioru, Dumitru, *Despre preoţie* (Tâlcuiri la Sfânta Scriptură), Sofia, Bucureşti, 2004.
- Sfântul Iustin Martitul și Filosoful, *Dialog cu Trifon*, traducere de Octavian Cocoş, 2017.
- Felea, Ilarion V., *Pocăința. Sutdiu de documentare teologică și psihologică*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2018.
- Torrance, Alexis, *Pocăinţa în Antichitatea târzie: asceza la părinţii răsăriteni şi organizarea vieţii creştine (cca 400-650 d.Hr.)* (Patristica 9), traducere de Dragoş Dâscă, Doxologia, Iaşi, 2014.
- „Didahia (Învățătura celor 12 Apostoli)”,

Educația religioasă în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur

Prof. *Marioara Balogh*
Liceul Teoretic *„Nicolae Jiga”* Tinca, jud. Bihor

În viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur, educaţia este cea mai mare binefacere şi cea mai nobilă acţiune umană, deoarece prin intermediul ei se face ordine în sufletul copilului şi se formează caracterul; iar educatorul îi întrece în măiestrie pe toţi artiştii care ştiu să picteze şi să sculpteze, pentru că arta educaţiei lucrează cu sufletul omului, partea cea mai de preţ a fiinţei umane. „Care artă poate fi egală cu arta de a educa sufletul copilului, de a-i forma mintea tânărului?”[1] A educa înseamnă a te îngriji de curăţenia sufletească şi bunacuviinţă a copiilor şi tinerilor, a le modela inteligenţa, a le întări voinţa şi a face să sporească în sufletele lor evlavia creştină, într-un cuvânt a te îngriji de formarea caracterului lor în vederea asigurării mântuirii sufletelor lor. „Dacă toate celelalte arte au un folos în lumea aceasta, educaţia, dimpotrivă, se săvârşeşte în vederea folosului vieţii viitoare.”[2] Educaţia la Sfântul Ioan este pur creştină, făcută în duhul şi în spiritul preceptelor evanghelice lăsate de Domnul Iisus Hristos şi de Sfinţii Apostoli cu scopul realizării personalităţii moral-religioase creştine şi de a face din copii adevăraţi creştini. Idealul său educaţional, desăvârşirea sufletului prin cultivarea credinţei, se realizează printr-un demers armonic, în care moralitatea creştină să deţină întâietatea.

Sfântul Ioan nu condamnă învăţătura laică, ce poate fi folositoare omului, dar consideră mult mai importantă educaţia religioasă pentru ca sufletul să poată aspira la mântuire. În viziunea sa educaţia înseamnă a avea grijă de mântuirea sufletului. Ca o consecinţă firească, din lipsa unei educaţii adecvate izvorăsc toate relele: „Din lipsa de educaţie a copiilor vin morţile timpurii, bolile grave care stăpânesc pe părinţi şi pe copii, de aici pagubele, tulburările şi miile de rele. Din această pricină copiii sunt târâţi în faţa judecătorilor, condamnaţi şi decapitaţi, iar părinţii făcuţi de ruşine şi arătaţi cu degetul”.[3] Astfel, educaţia devine o problemă a societăţii şi bunul mers al acesteia

---

[1] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei* în *Scrieri*, partea a III-a, trad. De Pr.D.Fecioru, Col. PSB, 23, I.M.B.O.R, Bucureşti, 1989,p. 695, apud Pr. Dr. Constantin Mihoc, *Taina căsătoriei şi familia creştină în învăţăturile marilor Părinţi din secolul IV*, Teofania, Sibiu, 2002, p. 162.

[2] Pr. Lector. Dr. Marin Stamate, *Educaţia creştină în opera Sfîmtului Ioan Gură de Aur*, Episcopia Dunării de Jos, Galaţi, 2003, p. 46.

[3] Sfântul Ioan Gură de Aur, Ediţia Migne XLVII, col. 354, apud Pr. Costachi Grigoraş, „*...Mergând, învăţaţi toate neamurile...*” Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 2000, p. 209.

depinde de timpul şi modul în care se face. De aceea, Sfântul Părinte recomandă începutul educaţiei de la cea mai fragedă vârstă, când sufletul copilului este mai modelabil.

Educaţia trebuie să înceapă cât mai devreme, atunci când sufletul ia orice formă îi dai, ca o ceară pe care uşor se impregnează pecetea: „Dacă în sufletul încă fraged se întipăresc învăţături bune, nimeni nu le va mai putea şterge atunci când se vor face tari ca o întipărire, precum ceara ”.[4] În educarea copiilor, părinţii vor încerca permanent să elimine ceea ce este nefolositor şi de prisos şi să adauge ceea ce lipseşte. Apelarea la sentimentul onoarei şi la recompense este recomandată ca şi bunul exemplu, evitându-se pe cât posibil pedepsele corporale.

Despre gloria deşartă şi despre educaţia copiilor este un adevărat tratat de pedagogie, cu o actualitate care impresionează. Concepţia sa pedagogică este structurată pe două idei centrale: a) copilul nu trebuie pregătit numai pentru viaţa pământeană, ci mai ales pentru cea veşnică; b) actul educativ are o funcţie sfântă, de înălţare spirituală. Prin educaţie, copiii sunt pregătiţi să-şi domine pasiunile şi să urmărească în viaţă doar săvârşirea binelui.

Sufletul copilului este comparat cu un mărgăritar: „Acestea (mărgăritarele) se spune, îndată ce sunt prinse, sunt sub formă lichidă. Pescuitorii de mărgăritare le pun în podul palmei şi, frecându-le între mâini, le rotunjesc. După ce le-au dat forma dorită nu mai este cu putinţă a le da alta. Tot aşa şi cu copilul. Când este fraged, este capabil de totul pentru că n-are constituţia sa proprie încă fixată; de aceea cu uşurinţă este atras spre toate. Dar când este întărit, primind învârtoşenia ca o dispoziţie, nu se îndepărtează cu uşurinţă de ea şi nici nu se schimbă în altă dispoziţie”.[5]

Este evident rolul major care-i revine educatorului în raport cu educabilul. Reuşita apare atunci când educaţia pleacă din sânul familiei ca bază, urmând apoi să-şi primească desăvârşirea din mâinile pedagogilor: „Căci sufletul copiilor este ca o pânză albă care în orice fel se va vopsi întâi, aşa va fi până la sfârşit. Chiar de ar vrea cineva să o vopsească cu altă culoare, pururea se arată vopseaua cea dintâi.”[6]

Sfântul Ioan accentuează rolul uriaş pe care-l are femeia în educaţie, el însuşi beneficiind de un asemenea privilegiu din partea mamei sale, Antuza. Femeia este cea care zăboveşte cel mai mult în preajma copilului, iar calităţile ei sunt incontestabile: înţelepciune, credinţă şi osârdie. Ea este primul educator, cea care nu numai îi poartă de grijă celui mic, dar şi îl ridică din neştiinţă spre

---

[4] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre gloria deşartă şi despre educaţia* copiilor apud Maica Magdalena, Sfaturi pentru o educaţie ortodoxă a copiilor de azi, Deisis, Sibiu, 2000, p. 112.

[5] *Ibidem* apud Pr. Costachi Grigoraş, *op.cit*., p. 212.

[6] Idem, *Mărgăritare*, Ed. îngrijită de Gheorghe Băbuţ, Pelerinul român, Oradea, 1994, p. 5.

filosofie. Munca ei este continuată de alți educatori: învăţătorii, pedagogii şi mai presus de toţi, prin condiţia lor de modele vii, monahii.

Profesorii trebuie să ştie să se coboare la nivelul elevului şi să-i ajute pe toate căile posibile. De altfel, ei trebuie să posede anumite calităţi printre care de căpătâi sunt destoinicia, armonie între faptă şi cuvânt şi convingerea în cele ce învaţă. „O mare calitate a educatorului este dată de convergenţa dintre faptă şi act: nimic nu-i mai rău decât un dascăl care este filosof numai în cuvinte, iar nu şi în fapte; acesta nu-i decât un făţarnic. Educatorul trebuie să fie convins de ceea ce spune şi face, căci altfel nu i-ar putea influenţa înspre mai bine pe alţii". [7]

Sfântul Ioan consideră că cine vrea să mânuiască această artă va trebui să se dovedească mai priceput decât oricare artist. De aceea şi alegerea dascălului nu se va face la întâmplare, căci personalitatea lui îşi va pune amprenta asupra copiilor.

Trăitori integrali ai creştinismului, „îngeri în trup" şi modele vii de vieţuire în Hristos, monahii sunt pentru Sfântul Ioan deasupra celor aleşi cu simbrie şi a părinţilor. Mănăstirile sunt şcoli ale virtuţii în care copiii pot fi feriţi de lipsa de educaţie din casa părintească, de influenţa nefastă a societăţii sau de lipsa de moralitate din şcolile publice: „În mănăstiri nu poate să se vadă nimic din toate acestea, ci, cu toate că s-a pornit atâta furtună, singuri ei stau în liman, sunt în linişte şi în multă siguranţă, privind ca din cer naufragiile celorlalţi, pentru că ei şi-au ales viaţa care se aseamănă cu cea cerească şi se află într-o stare cu nimic inferioară celei a îngerilor.... „al meu şi al tău" acestă sentinţă care distruge şi pierde totul este alungată, şi toate le sunt lor de obşte, şi masa şi hainele. Şi ceea ce este mai minunat este că în toţi se află un singur şi acelaşi suflet. Toţi sunt nobili, bucurându-se de aceeaşi nobleţe, toţi sunt robi, împărtăşind aceeaşi robie, toţi sunt liberi, bucurându-se de aceeaşi libertate".[8] În acea perioadă, mediul mănăstiresc asigura un cadru organizatoric benefic pentru o educaţie model. Recomandarea mănăstirilor este nu numai pentru exemplul personal, ci şi din convingerea că acolo Dumnezeu ajută „mai cu folos" străduniile pentru creşterea copiilor.

Pentru reuşita actului educativ de o mare importanţă este educarea simţurilor care sunt asemănate cu porţile unui oraş, care este sufletul. „Locuitorii" oraşului sunt diferite puteri sufleteşti: curajul, dorinţa, voinţa, raţiunea, de care, ca educatori, trebuie să ne apropiem cu grijă. Educaţia vorbirii primează, pentru gură cerându-se „uşi şi zăvoare de aur, nu din lemn sau fier" acestea reprezentând cuvintele lui Dumnezeu. Auzul nu trebuie afectat prin cuvinte nepotrivite sau injurii, iar mirosul trebuie păzit ca să nu poată stimula plăceri în contradicţie cu demnitatea umană.

---

[7] Dumitru Fecioru, *Ideile pedagogice ale Sfântului Ioan Hrisostom*, Bucureşti, 1939, p. 15.

[8] Sfântul Ioan Gură de Aur, *op. cit*. col. 354, apud Pr. Costachi Grigoraş, *op.cit*., p. 215.

Paza văzului se face prin ferirea de imagini ruşinoase, iar simţul tactil se educă prin îndepărtarea copilului de la o viaţă leneşă.

Principiile de educaţie la Sfântul Ioan au ca ţel formarea unui creştin şi pentru atingerea sa recomandă metode şi mijloace diverse: pedeapsa, stimulentele, crearea „obişnuinţei" de a face binele, supravegherea, postul şi rugăciunea. Toate trebuie îmbinate prin priceperea educatorului şi folosite după caz. Detaliul în educaţie nu are la bază o predispoziţie stilistică, ci conştientizarea importanţei lui: „Dacă nu instruim pe copii în lucrurile cele mai mici nu vom reuşi niciodată să-i facem în stare să săvârşească lucrurile mari, întocmai ca şi cu învăţarea literelor alfabetului: nimic nu este mai de puţin preţ decât cunoaşterea literelor, şi, cu toate acestea, prin învăţarea lor se formează oratorii, învăţaţii şi filosofii".[9]

Pedagogia Sfântului Ioan Gura de Aur este oglinda vieţii sale, pildă de desăvârşire creştină, în care meritele intelectuale de nimeni egalate în acea vreme s-au împletit cu faptele într-o minunată cunună de sfinţenie.

Bibliografie:

Fecioru Dumitru , *Ideile pedagogice ale Sfântului Ioan Hrisostom,* Bucureşti, 1939

Pr. Grigoraş Costachi, „*...Mergând, învăţaţi toate neamurile...*" Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, Iaşi, 2000

Pr. Dr. Mihoc Constantin, *Taina căsătoriei şi familia creştină în învăţăturile marilor Părinţi din secolul IV*, Teofania, Sibiu, 2002

Pr. Lector. Dr. Stamate Marin, *Educaţia creştină în opera Sfîmtului Ioan Gură de Aur*, Episcopia Dunării de Jos, Galaţi, 2003

[9] Idem, *op. cit*. col. 504, apud Pr. Costachi Grigoraş *op.cit*., p. 217.

Samarinenii Evangheliilor

Prof. *Mihaela Costea*
Liceul de Arte Oradea, jud. Bihor

Tot mai mult căutăm să nu ne complicăm viețiile cu ceilalți din jurul nostru, oricine ar fi ei. Căutăm să fim lăsați în lumea noastră, cu atât de multele griji ale noastre care ne umplu viața, mintea și ne solicită la maxim răbdarea, calmul și puterea de implicare. Oamenii se rănesc unii pe alții atât de des, atât de grav, atât de pe neașteptate, încât căutăm să fim foarte prevăzători și conchidem rapid:„Nu e treaba mea!", „Să facă cum vrea/poate!" – și alte replici asemănătoare, ca mesaj sau doar ca și ton, pentru a justifica ceea ce tot mai des căutăm (da, noi căutăm de multe ori intenționat!) să nu avem: empatie, grijă, disponibilitate, timp, răbdare, milă, iertare, înțelegere, compasiune sau, pur și simplu, simpatie.

Am putea crede că e ceva nou, ceva ce vremurile noastre scot din noi ca rezultat al raportării la om, nu ca „frate întru Domnu", ca „om după chipul și asemănarea lui Dumnezeu" sau „aproapele meu", ci ca „un altul", ca „celălalt" dintr-o dorință nemărturisită (poate chiar neconștientizată) de a fi tu mai sus, mai priceput, mai liber, mai în siguranță, mai ..., mai ... , cine știe cum. Sau poate doar am experimentat ce înseamnă a fi alungat, a fi judecat greșit, a fi ironozat, umilit, neînțeles și chiar ridiculizat pentru că ai ieșit din tiparele unei lumi, care în meschinăria ei, nu poate valoriza decât pe cel care își parcurge drumul chiar dacă taie, calcă, rănește sau înăbușă totul în jurul lui. Nu! Nu e ceva nou, nu vremurile sunt vinovate, nu lumea în ansamblul ei, ci oamenii din lumea noastră, din lumile de dinaintea noastră – cu alte vremuri, cu alte conjuncturi – dar, cu trup, suflet, minte, sentimente, gânduri, interpretări, înțelegeri și neînțelegeri ca și ale celor de azi. Și cei care vor veni, într-un fel sau altul, vor avea aceleași provocări care nu țin de timpul istoric, de durerea sau bucuria vremurilor, ci de cine ești tu ca om în sufletul și mintea ta, în adâncul tău, în formarea ta și în moștenirea sufletească pe care vrei să o dai mai departe. E vorba aici despre cei care aleg conștient și cu libertate deplină să nu rămână în lumea lor, în „bula" lor de siguranță și stabilitate, despre cei care empatizează, despre cei care nu trec indiferenți, ci aleg să se oprească, să se aplece, să atingă, să bandajeze răni..., aleg să fie samarineni milostivi într-o lume plină cu tot felul de neamuri (termen simbolic pentru multe caracteristici sociale posibile) bine delimitate unele de celelalte. Într-o lume cu atât de multe scuze, ei le ignoră, nu le caută ca scăpare; le trec cu vederea, nu le pun ca barieră între ei și cei care sunt în fața lor cerând sau tăcând, dar

dând naștere în ei la ceea ce pot simți ca empatie, grijă, disponibilitate, milă, compasiune sau, pur și simplu, simpatie.

Pilda

Bine cunoscuta pildă a ,,Samarineanului milostiv" ne aduce înainte bucăți de viață care par a fi niște permanențe în lumea asta, care sunt asemeni unor părți integrate din tot ceea ce înseamnă viața de zi cu zi a oricărui om de oriunde ar fi el: călătoria, atacul, răni și durere mare (,,aproape mort"), jefuire (sau nedreptate), abandonare, singurătate, indiferență, prejudecăți, neputință, limită viață – moarte. Dar, fața aceasta a monedei care ar putea fi socotită suportul pe care s-ar scrie pilda are și reversul, asemeni unei monede adevărate care întotdeauna arată și partea de completare a mesajului monedei, fără de care nu ar fi decât un ban-fals fără de valoare și putere. Astfel, reversul monedei ne descoperă ceea ce lumea ne aduce – tot în mod real, constant, permanent, ca un liant care face ca viața de zi cu zi să poată continua în miile de ani care au parcurs/vor parcurge durere, jefuire, ignorare, prejudecăți : vederea celuilalt (aparent banala ,,băgare în seamă" a celui care, voit sau nu, ajunge lângă noi), neignorarea lui, disponibilitatea (chiar dacă îți întrerupi propria călătorie), dorința de a ajuta, prețuirea vieții chiar dacă aparent atârnă de un fir care stă să se rupă, oblojirea (îngrijirea atentă, nu superficială, chiar dacă dai din ce e al tău – vin, untdelemn, dinari), mila, neabandonarea, responsabilitatea de a duce binele până la capăt, chiar dacă e un efort – nesegmentarea binelui în defavoarea unei vindecări reale a ta și a celorlalți, cuprinderea celorlalți pentru înfăptuirea binelui (apelarea la ei fără a-ți aroga merite salvatoare); cum ar fi fost dacă samarineanul doar bandaja rănile, pleca și nu apela la gazda casei de oaspeți? – , conștiința activă și de durată în fața a ceea ce poți decide: ajuți sau treci pe lângă.

Pilda are un scop inițial – din care apoi decurg multe alte scopuri importante – care vrea să trezească în ascultători ceea ce poate să devină fundamentul unei vieți cu nădejdea mântuirii : să arate cine e aproapele nostru. Răspunsul la întrebarea Mântuitorului : ,,Care din aceşti trei ţi se pare că a fost aproapele celui căzut între tâlhari? Iar el a zis: Cel care a făcut milă cu el"(Luca 10, 36,37) – arată simplu (dar, cuprinzător și profund) o cheie spre deschiderea porții Raiului: mila. O milă atotcuprinzătoare a tot ceea ce am menționat mai sus ca revers al monedei pildei. Cine era aproapele samarineanului care a avut milă? Cel căzut între tâlhari. De ce Mântuitorul alege un samarinean ca reper pentru bunătate și ajutorare a aproapelui? Ca exponent al celor care fac/au milă – nu oricum, ci într-un mod firesc, necalculat, fără a fi orientat spre vreun merit, interes sau fără a fi blocat de vreo prejudecată sau frică? Pe lângă multele cauze binecunoscute pentru care samarineanul din pildă devine model de ,,om milostiv", poate, Mântuitorul a mai vrut să pună ceva în sufletele tuturor. Ceva ce poate veni ca o mănușă pentru vremurile noastre: să ieșim din închistarea de a crede noi – mai bine, mai sigur – că știm întotdeauna de unde vine ajutorul,

răspunsul, mila, binele. Oricine poate deveni, la un moment dat, samarineanul nostru milostiv! Să fim deschiși la a vedea ceea ce uneori nu vrem/refuzăm să vedem: binele nu are un singur canal de comunicare și răspuns spre noi. De asemenea, să fim deschiși la a fi noi buni samarineni pentru oricine, oricând putem, fără a ne pune baraje și obstacole în calea a ceea ce ar putea fi recuperarea noastră pe drumul propriei mântuiri. E unul din modurile în care viața ne poate surprinde: ultimul de pe listă îți răspunde, te ascultă și te întreabă:„Cum pot să te ajut?”. Sau poate tu ești ultimul din listă, care deși știi că ești lăsat intenționat să fii ultimul, nu spui nimic despre acest lucru, ci doar răspunzi:„Acum vin spre tine!” sau „Sunt aici, cu tine!”.

Simbolul central al pildei este dat de samarineanul care Îl întruchipează pe Domnul nostru Iisus Hristos. Mântuitorul ne aduce o soluție pentru viața noastă, ne arată prin acest samarinean să privim spre El și să regăsim în El fiecare gest al samarineanului din pildă, ca răspuns la Cine era El, care era lucrarea Sa în lume, ce voia să lase ca mesaj pentru toți oamenii din toate timpurile. Un dulgher din depărtatul Nazaret era, probabil (sau poate nici nu era deloc), ultimul pe lista fariseilor și cărturarilor, sau pentru oricare dintre iudei, pentru a se gândi la Mesia :„ Şi i-a zis Natanael: Din Nazaret poate fi ceva bun? Filip i-a zis: Vino şi vezi.”(Ioan 1,46). La fel cum, sub nicio formă, nu s-ar fi gândit niciunul dintre ei la o pildă-exemplu având ca personaj pozitiv un samarinean. Totuși, toate gesturile samarineanului din pildă le vedem în lucrarea Mântuitorului: Se oprește la cei cu durerile cele mai mari – fizice sau sufletești; bandajează răni cu atenție și răbdare prin cuvânt, grijă, gesturi, dărnicie și dumnezeiești vindecări și învieri; nu ia (ca cei care au jefuit) ci dă cu mărinimia de boier pe care o surprinde Nicolae Steinhardt; îi ridică pe oameni din praful drumului chinului lor – și la propriu (femeia gârbovă, femeia desfrânată) și la figurat – chiar dacă acest lucru presupune aplecarea Sa la nivelul drumului smereniei și durerii (chenoza și Jertfa Sa) și nu abandonează niciodată: gazda este împuternicită să vegheze și să-i fie alături celui rănit în vindecarea sa. Pentru Mântuitorul toți suntem aproapele Lui, la fel cum oricine ar fi fost pe drumul Ierihonului devenea aproapele samarineanului care, prin felul în care a acționat, nu era milostiv doar în acest context, doar pentru că l-a ajutat pe cel rănit, ci avea calitatea milostivirii în sinele său cu mult înainte de a porni în acea călătorie. La fel cum Mântuitorul – Dumnezeu și Om – are în Sine iubirea desăvârșită a Tatălui împreună cu Sfântul Duh, ca motor în toată lucrarea Sa între oameni, din veșnicie, de dinainte de a o începe.

<u>Născuți samarineni</u>

Samarinenii reali ai Sfintelor Evanghelii, cei care chiar locuiau sau se născuseră în Samaria, vin prin faptele lor menționate de Sfinții Evangheliști să întărească un mesaj clar al Mântuitorului: să nu rămânem datori unei prejudecăți care ne-ar șopti cum că „unii” ar considera că – așa cum din Nazaret nu ar putea ieși ceva bun – nici din Samaria nu ar putea veni ceva bun, un model de

bunătate. Ideea aceasta era adânc înrădăcinată în vremea Mântuitorului între iudei și preluată, chiar dacă cu neîmpăcare, și de către cei în cauză: ,,Femeia samarineancă I-a zis: Cum Tu, care eşti iudeu, ceri să bei de la mine, care sunt femeie samarineancă? Pentru că iudeii nu au amestec cu samarinenii.” (Ioan 4,9). Mântuitorul merge în Samaria unde, prin atitudinea ei, femeia de la fântâna lui Iacov devine samarineanul bun care se oprește, vorbește, empatizează cu Mântuitorul, deși cu uimirea de rigoare dată de faptul că un iudeu (care probabil erau deseori aroganți față de samarineni) intră în vorbă cu ea și cere să-i dea să bea, cu simplitatea unui dialog între doi prieteni. Ea aduce ceva mai mult decât samarineanul din pildă: aduce imaginea omului adâncit în păcate, dar nu pierdut în urâțenia lor. E omul care se cunoaște pe sine atât de bine încât vede întotdeauna în celălalt nevoia de ajutor pe care, poate, de atât de multe ori și el l-a dorit, dar nu s-a oprit nimeni niciodată să-l întrebe ce îl doare. Uneori căderile noastre ne fac mai umani decât posibilele noastre înălțări! Pentru samarineanca de la fântâna lui Iacov Mântuitorul era aproapele ei care avea nevoie de ea – să-I dea să bea – fără să știe de la început că va avea parte de marea descoperire a vieții ei și, în realitate, ea va fi ajutată de El, de Bunul Samarinean, care nu întâmplător S-a oprit să o vadă, să o asculte, să o vindece prin valorizarea ei ca prima femeie cu rol egal cu Apostolii – o mărturisitoare a ceea ce a bandajat Bunul Samarinean – Mesia Însuși – în adâncul sufletului ei, nu cu vin și untdelemn de data aceasta, ci cu promisiunea apei celei vii.

Femeia samarineancă nu a întors spatele, nu a rămas mută și indiferentă, chiar dacă dialogul ei pare o iscodire. Nu are nimic rău în el acest dialog, iar nedumeririle ei nu caută acuzare, ci răspunsuri, cu sinceritatea omului care își știe atât de bine locul (umil și condamnat de ceilalți, nu doar pentru păcatele ei, ci și pentru originea ei din naștere), dar are totuși curajul căutării și deschiderea descoperirii izbăvirii prin posibil ultima variantă de pe o listă imaginară care ar fi cuprins căi de mântuire pentru ea: dialogul cu un iudeu, care se va dovedi că nu e un iudeu oarecare, ci ,, Mesia care se cheamă Hristos”(Ioan 4,25).

Un alt samarinean, de data aceasta umilit și de o boală cumplită, nu doar de apartenența la neamul lui, samarineanul lepros și vindecat de Mântuitorul împreună cu alți nouă leproși (posibil iudei), ne arată o caracteristică des întâlnită în rândul celor care au fost crescuți cu conștiința că fac parte dintr-o categorie/ dintr-un neam desconsiderat/ă de către cei din jur: își asumă cu umilință această origine blamată și înțelege ce înseamnă ca cineva (chiar Cineva), făcând parte din categoria/neamul considerat superior să se oprească, să te vadă, să te considere aproapele lui, demn de a fi ajutat, iubit, vindecat. Cu siguranță nu era lucru puțin pentru acele vremuri ca un samarinean să fie văzut și tratat de către un iudeu la fel cum îi trata pe iudeii lui. Samarineanul se simte aproapele Mântuitorului pentru că Mântuitorul l-a făcut să se simtă aproapele Lui, egal cu toți iudeii. De aceea are curajul de a se întoarce în fața lui Hristos și de a se comporta așa cum s-ar fi comportat dacă în fața lui ar fi fost cineva ca el (de neam cu el) – nu să fugă, să se ascundă – și

anume să-și manifeste recunoștința și să mulțumească. Leprosul vindecat, de data aceasta, nu a mulțumit doar pentru vindecare, ci și pentru că a simțit că are pe Cineva Care îl vede ca fiind aproapele Lui, nu inferiorul Lui, dându-i încrederea de a-L vedea la rândul lui pe Mântuitorul ca pe aproapele lui, nu ca pe Cel de neam considerat superior. Samarinenii Evangheliilor rămân ca repere ale omului care au curajul să-l vadă pe cel de lângă el, ale omului care știe să-l privească în mod real, profund și nu superficial, pe cel care apare în fața sa; ale omului care nu întreabă întâi pentru a se hotărî apoi dacă ajută, ci prima dată ajută pentru a se hotărî apoi cum poate să aducă și mai mult bine în clipa, în viața, în sensul vieții celui care are nevoie de a nu fi singur, pe orice plan ar fi singurătatea care îi dă târcoale.

<u>Buni chiar dacă nu au fost samarineni</u>

Coborâți din tabloul pildei ,,Samarineanului milostiv" ei nu sunt doar cei de neam samarinean ,,de facto", ci sunt încă mult mai mulți, care au puterea și iubirea de a se opri, de a empatiza, de a ajuta cum pot ei pe ceilalți. Sunt cei care nu rămân indiferenți față de cei care trăiesc durerea sau drama vieții lor. Sunt empaticii Evangheliilor! Nu mă refer aici la cei care mijlocesc pentru cineva din familie, nici la cei care fac binele pentru vreo rudă a lor. Nu! Empaticii Evangheliilor fac ceva pentru cei care nu sunt din familia lor, dar au nevoie de a le deveni ei asemeni fratelui, părintelui, copilului care, poate, nu e acolo sau nu a fost niciodată. Textul biblic ne descoperă acest rol de ,,bun samarinean" sau ,,samarinean milostiv" în câteva cazuri de minuni săvârșite de Mântuitorul, deoarece, cei care nu mai puteau face ceva pentru ei înșiși și au rămas pe marginea drumului vieții lor jefuiți de niște tâlhari cu chip de boală și suferință, au fost luați în seamă de cei care nu și-au văzut mai departe de propriile călătorii (de propriile vieți) indiferenți, ci s-au oprit să vadă ce pot face pentru boala aproapelui lor. Patru prieteni sunt ,,samarinenii" slăbănogului din Capernaum. Dacă pe marginea drumului, samarineanul din pildă a făcut tot ce a putut, la fel fac și cei patru prieteni pentru cel care e aproapele lor, prietenul lor, resortul curajului lor. Oprirea samarineanului pe drumul Ierihonului, drum cu faima de a fi periculos, e un act de curaj. O asumare a responsabilității de a soluționa o problemă. În cazul prietenilor din Capernaum e un act de curaj, în mijocul unei mulțimi care, cu siguranță, nu voia să fie deranjată în momentul când se concentra pe ascultatea cuvântului Mântuitorului. Paraliticul e aproapele lor, e motivul pentru care ei fac o faptă bună, nu din interes, ci ca rezultat al credinței lor în puterea Mântuitorului (,,Şi văzând Iisus credinţa lor, i-a zis slăbănogului: Fiule, iertate îţi sunt păcatele tale!" – Marcu 2,5). E o datorie nescrisă care se naște din credința adevărată: datoria iubirii de aproapele, o datorie-responsabilitate care mereu îți va da curaj, îți va creiona soluții, îți va arăta căi de urmat.

Surprinzătoare ni se înfățișează și rugăciunea sutașului către Mântuitorul, Care devine Domn și al celorlalți, al păgânilor, pentru a ajuta pe fiecare, în ciuda diferențelor de neam, ca un

Samarinean milostiv emblematic. Sutașul este aproapele slugii sale bolnave, e cel care nu-l abandonează, nu-i vede doar statutul social, ci calitatea de om, iar gestul său e mai mult decât echivalentul gestului samarineanului din pildă. E o doză de curaj în plus în tot contextul vremurilor și al rolului lui de sutaș roman. Iar răspunsul Mântuitorului e pe măsura credinței și iubirii lui de aproapele: „Adevărat grăiesc vouă: la nimeni, în Israel, n-am găsit atâta credinţă. (Matei 8,10); „Şi a zis Iisus sutaşului: Du-te, fie ţie după cum ai crezut. Şi s-a însănătoşit sluga lui în ceasul acela.”(Matei 8,13).

<u>Samarinenii Mântuitorului</u>

Ca om și Mântuitorul a avut parte de bunii Lui samarineni. Oameni care au fost acolo pentru El când toți ceilalți căutau să fugă, să se ascundă, să nu fie și ei prinși. Imboldul pentru ceea ce au făcut ei a fost dragostea, înaintea credinței; au fost sufletele lor bune și gândul lor curat, care nu s-au agățat de multele motive pentru care să caute să se protejeze pe ei înșiși. Sufletul și mintea lor aveau prima dată baza dragostei de aproapele – oricine ar fi fost acesta: rege, cerșetor, cineva aplaudat sau cineva ocărât și bătut. Doar după această bază a dragostei reale și sincere venea credința ca răspuns firesc la ceea ce dragostea născuse în ei: nădejdea. În simplitatea lor, oamenii aceștia, „bunii samarineni ai Mântuitorului” nu au acumulat în ei frica, îndoiala, judecata și nesiguranța. Și dacă ar fi ajuns să se clatine credința în ei, pentru cine erau ei în adâncul sufletului lor, nu putea fi ucisă dragostea și nu putea fi atât de rapid amuțită nădejdea. Orice ar fi pierdut oamenii aceștia din schema trăirilor lor interioare, Mântuitorul rămânea aproapele lor. Deci, ei L-ar fi ajutat și fără să aibă în gând că e trimisul lui Dumnezeu; să fi fost un om simplu. Însă, toți au dovedit mai mult de atât: pentru fiecare în parte Mântuitorul a rămas și Domnul lor. Deci, nădejdea și credința aveau rădăcini adânci în simplitatea și curățenia dragostei lor pentru oameni – oricine ar fi fost aceștia.

În tot textul Sfintelor Evanghelii sunt atât de puțini cei care Îi iau apărarea, într-un fel sau altul, Mântuitorului. Din această perspectivă, Mântuitorul e singur pe drumul împlinirii lucrării Sale în lume – asemeni omului rănit, dar și asemeni samarineanului din pildă, singuri pe drumul Ierihonului. Deși a fost mereu însoțit de ucenici și de mulțimile, care de multe ori chiar se îmbulzeau, toți aceștia mai degrabă așteptau ceva (învățătură, vindecare, milă) de la El, decât să se gândească ce Îi dau ei Domnului sau să fie alături de El. În mod neașteptat ne uimește orbul din naștere, care după întâlnirea cu Mântuitorul, devine orbul din naștere vindecat. Pentru darul de a cunoaște creația Domnului lui, de a-i vedea frumusețea, orbul nu rămâne blocat în prejudecăți, în tot ceea ce însemnau perceptele legii mozaice, care au făcut din preotul și levitul din pildă modele de rigiditate și rigorism duse la extrem. Nu rămâne în uimirea cu iz de judecată pentru încălcarea sâmbetei, mod în care privesc fariseii vindecarea sa. Ei transformă bucuria vindecării în formă de

tâlhărire a marelui dar care i s-a dat de către Bunul Samarinean, Care l-a văzut cât de abandonat era în marginea drumului vieții, cu rana de întuneric nesfârșit care îl însoțea în fiecare zi. Pătruns de mărinimia și bunătatea Vindecătorului său, orbul – care de data asta vede – Îi urmează exemplul: devine și el mărinimos și plin de bunătate, dar mai ales de dreptate (dreptate a făcut și Hristos când l-a vindecat în zi de sabat) și răspunde celor ce îl întrebă iscoditor (,,Ziceau unii dintre farisei: Acest om nu este de la Dumnezeu, fiindcă nu ţine sâmbăta. Iar alţii ziceau: Cum poate un om păcătos să facă asemenea minuni? Şi era dezbinare între ei. Au zis deci orbului iarăşi: Dar tu ce zici despre El, că ţi-a deschis ochii?" – Ioan 9, 16-17) cu grija unui bun samarinean care vrea să vindece rana de rușine, pe care acești tâlhari în haine de drepți și consecvenți împlinitori ai legii, vor să o lase pe imaginea de Fiu al Tatălui ceresc – iubitor de oameni, mai presus decât iubitor de lege: ,,Tipic, tipic și la inimă nimic!"(pr. Arsenie Papacioc). ,, A răspuns omul şi le-a zis: Tocmai în aceasta stă minunea: că voi nu ştiţi de unde este şi El mi-a deschis ochii. Şi noi ştim că Dumnezeu nu-i ascultă pe păcătoşi; dar de este cineva cinstitor de Dumnezeu şi face voia Lui, pe acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit să fi deschis cineva ochii unui orb din naştere. De n-ar fi acesta de la Dumnezeu n-ar putea să facă nimic."(Ioan 9,30-33). Asemănător în reacție este și slăbănogul vindecat de la scăldătoarea Vitezda, care după 38 de ani de răbdare și necârtitoare reziliență mărturisește Cine l-a vindecat în zi de sabat: ,,Ei l-au întrebat: Cine este omul care ţi-a zis: Ia-ţi patul tău şi umblă? Iar cel vindecat nu ştia cine este, căci Iisus se dăduse la o parte din mulţimea care era în acel loc. După aceasta Iisus l-a aflat în templu şi i-a zis: Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuieşti, ca să nu-ţi fie ceva mai rău. Atunci omul a plecat şi a spus iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos."(Ioan 5, 12-15).

<u>Samarinenii din Vinerea Mare</u>

Ultima zi din viața pământească a Mântuitorului ne arată cu adevărat cât de singur a fost Mântuitorul în cei trei ani ai lucrării Sale : miile de oameni care păreau că-I sunt aproape s-au redus la câțiva oameni. Doar câțiva ne rămân aproape când ne este greu și chiar vor să ajute, nu doar să privească și să treacă ,,pe alături"(Luca 10,31). Cu grijă de mamă și cu atenția omului care știe ce e greul, suferința, dar și puterea de a le da alinare, Veronica stă pe marginea drumului plin de oameni curioși și îmbibați de ură. Stigătele lor de batjocoră și curiozitatea răutăcioasă transformă strada într-un loc de haos și de crudă apăsare. Aerul zilei toride e și mai înăbușitor căci toți se înghesuie, se împing, se apostrofează, pentru a prinde un loc în fața mulțimii agitate. Ei vor să vadă ..., să participe și ei la imaginea de stradă a calvarului. Pentru ei e totuna, e doar un spectacol al osândei. Nu văd dincolo de chipul sângerând, cu coroana de spini înfiptă dureros pe capul Celui Care tace, trece și îi privește. Nu văd blândețea, bunătatea și dragostea Sa! Poate chiar ei le căutau cu cinci zile în urmă pe chipul Celui Care intra în Ierusalim. Și atunci El tăcea, trecea

și îi privea. Nimic din privirea de la intrarea în Ierusalim nu a rămas în memoria lor pentru a o regăsi în privirea care se îndrepta spre ei acum de pe drumul Golgotei. Totuși, Veronica nu caută ineditul, spectacolul grotesc al gălăgiei străzii îmbibată de răutate curioasă. Ea caută privirea aceea, care pentru ea e semn de nevinovăție greu încercată. Pentru ea e în primul rând aproapele ei, căzut între tâlharii răutății umane, care are nevoie de gestul ei de bun samarinean. Cu ștergarul ei, pe care doar câteva secunde îl pune pe fața desfigurată a Aproapelui ei, ea face gestul bandajării unei răni – nu cu vin și untdelemn – ci cu mica ei atenție îndreptată spre El. Răsplata ei e mare: ștergarul primește Chipul Domnului ei – dar de mare preț pentru un gest aparent mic și neînsemnat. Nu poate alina durerea; nu poate da jos coroana chinului Lui; nu poate opri vorbele grele aruncate înspre El de către mulțimea care se îmbulzea ca o hidră gata să-L apuce și pe El și pe ea; nu poate să dea jos Crucea grea din spatele încovoiat de povara ei. Tot ce poate e să atingă cu mahrama ei, cu grijă delicată, chipul condamnatului și să dea o picătură de alinare. O picătură de alinare care va primi un plin de Rai! Pe drumul grozav care duce spre moarte și spre mai multă batjocură Veronicăi i se alătură Simon din Cirene:„ Şi pe când Îl duceau, oprind pe un oarecare Simon Cirineul, care venea din ţarină, i-au pus crucea, ca s-o ducă” (Luca 23,26). Simon ia din povară asemeni omului care are atâta mărinimie sufletească în el încât vine și se așează lângă tine, încât te lasă să-i pui și lui pe umeri ceea ce cari atât de greu încât te-a făcut să te apleci cu tot ceea ce ești tu spre pavajul gri și plin de praful răutății umane. Te lasă să simți că e acolo pentru tine, în ciuda a tot ce se întâmplă în jurul vostru: injurii, judecăți, batjocură. Parcă îți și spune: Sunt cu tine! Ignoră-i, pentru că și eu îi ignor cu tine! Simon poartă Crucea și, deși pare împovărat pe nedrept (el doar era acolo), el va fi ușurat de tot ce înseamnă necunoașterea lui Dumnezeu. El și-a cunoscut Domnul, nu oricum, ci în modul cel mai dureros posibil: Îl cunoaște pe Hristos ca Om Care poartă toate păcatele omenirii și ca Domn care duce aceste păcate spre iertare, nu spre judecată. El a cunoscut Crucea Domnului! Gestul lui nu este altceva decât răspunsul unui bun samarinean la nevoia Aproapelui său. Mântuitorul devine Aproapele bietului trecător, care va rămâne în conștiința colectivă simbolul omului simplu care în fața durerii nu are aroganța să zică:„Nu pot să te ajut!”. E doar un trecător capabil de milă: un alt samarinean milostiv!

Până la locul crucificării merg alături: Domn (Hristos) și om (Simon) – e parcursul a ceea ce omul poate să-I dea lui Dumnezeu: jertfa sa pentru a ajunge să cunoască Jertfa Sa. Probabil, ajunși la locul răstignirii, Simon a rămas să privească tot spectacolul dureros al pironirii și al ridicării Crucii cu Hristos pe ea. A rămas să vadă Jertfa până la capăt pentru a fi parte integrantă din tot tabloul mântuirii neamului omenesc. Simon nu avea cum să-L cunoască altfel pe Domnul lui, decât printr-un gest de o simplitate debordantă – era un om obișnuit cu greutățile, venea de la munca grea a câmpului, gestul firesc lui era de a duce ceva greu, de a căra. El, cărând Crucea Domnului, de fapt duce propria sa jertfă pentru a-L cunoaște. Jertfa sa trebuia să fie ceva greu,

ceva asemeni muncii lui grele cu care era obișnuit. La fel cum pentru Veronica modul de a-L cunoaște pe Domnul ei în persoana Osânditului trebuia să fie printr-un gest de o delicatețe și o grijă sensibilă asemeni sufletului ei feminin. E jertfa ei dată de grija cu care vrea să ajute și să îmbuneze cu ceva drumul plin de durere al Golgotei. La fel e și azi: oamenii Îl cunosc pe Domnul lor prin ceea ce sufletul (chiar și trupul uneori) știe să ducă – sensibilitate sau duritate, repeziciune sau lentoare, rigurozitate sau indulgență, atenție sau distragere, curaj sau prevedere. Golgota ni se înfățișează ca un capăt de lume, dar, paradoxal, nu pentru Mântuitorul. Pentru El e împlinire, e rostul pentru care a venit între oameni. E un capăt de lume pentru cei câțiva apropiați care Îl însoțesc cu dragostea lor, fără să știe că, de fapt, nici pentru ei nu va fi un final absolut – totul se va transforma în cel mai puternic sens al vieții lor. În ciuda unei atmosfere supraaglomerate – nu neapărat datorită numărului oamenilor prezenți – cât de încărcătura mare de ură, de strigăte, de nevolnică curiozitate, în căldura care părea că topește orice urmă de omenie și compasiune, totuși acolo este și o enclavă de dragoste. Acolo e Maica Domnului, sunt femeile care o însoțesc și Sfântul Apostol Ioan ,,ucenicul cel iubit”. Sunt asemeni unor buni samarineni, de data aceasta chiar în mijlocul tâlharilor, care ar face orice gest dacă ar putea să-L scoată pe Cel drag din mâinile lor. Pare puțin ceea ce fac – ei doar sunt acolo – dar uneori prezența e cel mai de preț lucru pe care îl poți da celui care e atât de doborât la pământ încât nici să te cheme nu mai poate.

Apostolul Ioan este singurul care răspunde nevoii Fiului de a-Și lăsa mama în siguranță. Fără a putea înțelege ce primește – misiunea de a fi fiu pentru Mama Fiului dumnezeiesc – el e gata să accepte orice din partea Domnului său, pe Care Îl privește ca Răstignit batjocorit de toți. Nu fuge, nu trece pe lângă, el stă lângă Cruce. Rămâne neclintit – deși profund tulburat, cu siguranță – pentru a da Învățătorului său singurul lucru pe care îl mai poate da: prezența sa pentru El și grija sa pentru ea – pentru Maica Lui, care devine Maica sa și a tuturor. Și samarineanul din pildă atât a putut da: prezența și grija sa pentru cel rănit. Așa cum de atâtea ori ne arată viața, așa cum samarineanul din pildă ne surprinde (i-a surprins mai ales pe cei din vremea Mântuitorului pentru că a fost ales de Domnul ca personaj principal al pildei), căci de la el vine izbăvirea pentru cel aproape mort, așa ne surprinde faptul că o încercare de alinare pentru Mântuitorul vine din partea unui tâlhar, nu oricare, ci răstignit împreună cu El. Ar fi fost ultimul de pe o posibilă listă a celor care puteau să-i adreseze ,,o vorbă bună”(Nicolae Steinhardt). Dar, e primul în Rai! Atât a putut el să facă din misiunea de bun samarinean pe care Mântuitorul ne-a adresat-o tuturor. Atât a putut și, în zbuciumul nedrept al Golgotei, nici nu mai contează dacă ceea ce a făcut a fost puțin sau mult. Nu a ignorat, nu a acuzat, nu a ironizat. El a fost vinovatul (era răstignit pe drept cum singur mărturisește) care știa că Cel de lângă el nu e ca el: Iisus nu era vinovat! De aceea din vinovat îl transformă în iertat. Primul iertat al Raiului! Iertat pentru gestul lui de bun samarinean! ,, Şi celălalt, răspunzând, îl certa, zicând: Nu te temi tu de Dumnezeu, că eşti în aceeaşi osândă? Şi noi

pe drept, căci noi primim cele cuvenite după faptele noastre; Acesta însă n-a făcut nici un rău. Şi zicea lui Iisus: Pomeneşte-mă, Doamne, când vei veni în împărăţia Ta. Şi Iisus i-a zis: Adevărat grăiesc ţie, astăzi vei fi cu Mine în rai." (Luca 23, 40-43).

Mesajul

Ultimele cuvinte ale momentului relatării pildei („Şi Iisus i-a zis: Mergi şi fă şi tu asemenea!" – Luca 10,37) sunt esența mesajului Mântuitorului. Acest „asemenea" are rol de a aduce o permanență în viața noastră, un imbold – indiferent de orice posibilă scuză – să ne oprim, să bandajăm, să-l purtăm pe cel căzut. Pentru că, poate, cel căzut azi te va ridica mâine pe tine. Sau, poate, pe altul, care l-a rândul lui a fost ridicat de altcineva ... și tot așa: „ Fraţilor, chiar de va cădea un om în vreo greşeală, voi cei duhovniceşti îndreptaţi-l, pe unul ca acesta cu duhul blândeţii, luând seama la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită. Purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos!"(Galateni 6,1-2).

Bibliografie:

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991

Dezvoltarea abilităților de comunicare la copiii de vârstă preșcolară

Prof. *Daniela Leucea*
Grădinița cu Program Prelungit Nr. 56 Oradea, jud. Bihor

Pentru a exprima ceea ce gândeşte, pentru a-şi exprima nevoile, preferinţele, ideile, omul utilizează un sistem de semne şi simboluri, coduri ce compun limba şi limbajul. Fiind o formă de activitate specific umană, aceasta constă în folosirea limbii învăţate pe baza experienţei, acţiunilor, interacţiunii cu cei din jur şi prin intermediul imitaţiei. Limba este principala modalitate prin care membrii unei comunităţi îşi împărtăşesc gânduri, idei, experienţe. Limbajul este un instrument activ de comunicare, un ansamblu de semne, simboluri specifice unei limbi, unui anumit domeniu pe care persoanele îl folosesc pentru a se face înţelese. Acesta are o funcţie foarte importantă şi în procesul de cunoaştere a lumii pentru că îi dă posibilitatea omului să treacă de la senzaţii, percepţii, reprezentări (treapta senzorială cunoaşterii), la gândirea logică, abstractă, care are la bază noţiuni, judecăţi, raţionamente (treapta raţională a cunoaşterii). O persoană îşi exprimă gândurile (intern sau extern) prin limbaj.

Fiind un proces specific uman, comunicarea nu se poate realiza fără limbaj, fără însuşirea modalităţilor de codare/decodare a mesajelor - limbă, dialect, cuvinte, semne, simboluri. Încă din antepreşcolaritate, copilul îşi însuşeşte modalităţi, forme de transmitere a propriilor nevoi, trebuinţe, iar limbajul folosit este contextual, situaţional, bazat pe experienţa concretă dintr-un anumit moment şi pe reproducere prin imitaţie. Limbajul copilului până la vârsta de trei ani este caracterizat de particularităţile culturale, comunicaţionale ale famililei, ale membrilor cu care interacţionează în spaţiul casei, ale mediului în care copilul trăieşte. Copilul îşi însuşeşte treptat limba celor în mijlocul cărora trăieşte şi foloseşte limbajul pe care îl învaţă pe măsură ce interacţionează cu persoane din imediata apropiere. Prin intermediul limbajului, copilul are posibilitatea de a-şi îmbogăţi cunoaşterea atât pe baza experienţei proprii, directe, cât şi prin asimilarea experienţei sociale specifică unei culturi, a unei societăţi la un moment dat în evoluţia istorică.

Procesul prin care copilul îşi însuşeşte limba pe care o vorbesc cei din jur este un proces deosebit de complex, potenţialul individului de a învăţa prin interacţiune şi imitaţie fiind unul nativ, însă mediul stimulativ oferă premise favorabile pentru o dezvoltarea armonioasă, calitativă; când copilul creşte într-un mediu în care comunicarea este deficitară, săracă, atunci pot să apară

întârzieri în dezvoltarea limbajului. Aparatul fonator al copilului trebuie exersat, stimulat constant pentru a se dezvolta şi pentru a se perfecţiona în emiterea sunetelor, construirea de cuvinte, propoziţii.

La vârsta preșcolară, limbajul este un mijloc al relaționării copiilor cu cei din jur, dar și de organizare a propriei vieți psihice. La vârsta de 3 ani preșcolarul este la stadiul limbajului situativ, alcătuit din propoziții simple, însoțite de obicei de gesturi Exprimarea lor este de obicei plină de exclamații, interjecții, repetiții, onomatopee etc. Cu timpul, această formă de exprimare se înlocuiește cu limbajul contextual, ambele forme evoluând pe parcursul vieții. Limbajul interior începe să se dezvolte, ceea ce face ca acesta să se transmită limbajului exterior și astfel, cu fiecare zi, în condițiile unei dezvoltări normale, să crească ritmul și debitul din ce în ce mai mult. Aceștia își rezolvă în gând diverse situații problemă, reconstituie povestiri ori diferite întâmplări.

La intrarea copilului în mediul preşcolar, odată cu lărgirea sferei de cunoaştere şi interacţiune cu persoane, spaţii, obiecte, situaţii noi, experienţe diferite, copilul accesează forme şi conţinuturi de comunicare mai ample şi mai variate. Etapa dezvoltării socio-culturale a preșcolarului se caracterizează prin extensia fondului de cuvinte cunoscute de copil (vocabularul pasiv). Pe măsură ce copilul frecventează colectivitatea, apar noi cuvinte în limbajul lui, noi sintagme, noi moduri de exprimare. Preșcolarul, treptat, construiește propoziții mai lungi și mai complexe și se constată că un cuvânt nou însușit se implică în multe alte combinații. Prin puterea imitaţiei şi a influenţei pe care o au experienţele trăite de-a lungul zilei, copilul este capabil să reproducă verbal situaţii, scene de la gradiniţă: în jocurile lui, o imită pe educatoare când organizează un joc, o activitate, se joacă „de-a grădiniţa” folosind expresii auzite la ceilalţi copii şi la educatoare. O evoluţie a limbajului este vizibilă prin relatările pe care le face copilul, povesteşte scene, întâmplări, descrie activităţile pe care le-a desfăşurat la gradiniţă, jocurile în care a fost implicat, diverse situaţii care i-au atras atenţia, uneori în ordine cronologică. Este foarte important ca adultul (educatoarea și părintele) să alimenteze cu întrebări relatările copilului pentru a-i stimula limbajul, dar şi capacitatea de reproduce din memorie întâmplări pe care le-a trăit. Astfel, părintele va cunoşte starea lui emoţională, cum o percepe pe educatoare, modul în care se raportează la ceilalţi, care sunt activităţile lui preferate etc. De cele mai multe ori, din jocurile de rol pe care copilul şi le organizează singur, descoperim ceea ce îl nemulțumește, conflictele nerezolvate, întrebările referitoare la aspecte care îl interesează sau îl intrigă. În jocul copilului, care se află în dialog cu un alt participant la joc (real, imaginar sau substituit de un anumit personaj) un fin observator ar avea ocazia să descopere lucruri pe care le gândeşte, persoane pe care le admiră, situaţii de care se teme, care îi provoacă anxietate etc. Se constată faptul că preşcolarul începe să folosească termeni, noţiuni care aparţin spaţiului grădiniţei, materiale, jucării pe care le foloseşte.

Copilul poate acum să relateze în ordine cronologică anumite întâmplări, împrumută versuri ritmate din poveştile ascultate, poate descrie o activitate aşa cum a perceput-o el in momentul în care s-a întâmplat. Experienţa cognitivă este fixată prin limbaj, cunoştinţele sunt consolidate şi fixate. Copilul începe să se exprime corect gramatical, bazându-se pe capacitatea auditivă, chiar dacă nu cunoaşte regulile gramaticale ale limbii, aşa cum le va învăţa la şcoală. În preșcolaritate se fixează timpul prezent al verbelor, crește capacitatea de generalizare a unor relații gramaticale. Cele mai multe reguli gramaticale sunt însuşite la această vârstă pe baza auzului, a atenţiei şi receptivităţii la ritm, accent, măsură. Pe măsură ce aude forme gramaticale corect folosite în julul său, atunci când va acorda greşit subiectul cu predicatul, fără să ştie însă că despre asta este vorba, se va autocorecta, deoarece îşi va da seama că nu sună bine. Tot pe baza muzicalităţii şi a funcţiei auditive, a receptivităţii copilului la dimensiunea sonoră a sunetelor, copiii învaţă cum să accentueze corect un cuvânt, cum să-l folosească la forma de plural sau cum să-l pronunţe în forma lui diminutivă.

Este foarte importantă intervenţia adultului în comunicarea copilului, pentru a-i preciza forma corectă atunci când pronunţă incorect un cuvânt. Acest lucru – pronunţia defectuoasă – se poate întâmpla din cauza dificultăţilor de emisie (în special a unor consoane sau a unor grupuri de sunete) sau din cauza neînţelegerii corecte, fie adultul vorbeşte repede, iar copilul preia cuvântul aşa cum îl înţelege, fie sunetele sunt inversate în interiorul cuvântului când este emis.

În perioada aceasta este foarte vizibilă trecerea de la limbajul contextual, situaţional la cel abstract. Aceasta se observă în capacitatea copilului de a face desene, picturi, colaje, aplicaţii etc. La vârsta preşcolară apare limbajul interior, fapt ce marchează un salt semnificativ în comunicare şi dezvoltare cognitivă. Copilul îşi organizează mental acţiunile, ceea ce va face în etapa următoare, îşi planifică răspunsurile, reacţiile, intervenţiile. Preşcolarul, prin intermediul limbajului interior are posibilitatea de a-și planifica activitățile întreprinse, de a- şi regla comportamente, de a se autoevalua, de a contura o imagine asupra propriei persoane în raport cu ceilalti, de a se cenzura, de a anticipa reacţii sau comportamente ale celor din jur, ca răspuns la comportamentul manifestat de el însuşi. Sub aspect psihologic este semnificativ faptul că, pentru copil, limbajul devine un instrument de exprimare și comunicare a impresiilor trăite, a reprezentărilor și emoțiilor, a dorințelor și intereselor sale. Pe lângă acţiune şi reacţie, ceea ce copilul face cunoscut exteriorului prin vorbire, este o proiecţie a interiorului, a ceea ce simte, trăieşte sau gândeşte. Limbajul devine și un mijloc de dobândire a noilor cunoștințe. Întrebările numeroase pe care copilul le adresează adultului subliniază prezența intereselor cognitive primare, a elementelor gândirii cauzale, a curiozității epistemice, dorința nepotolită de a cunoaște și de a înțelege fenomenele din natură și societate.

Experienţa muncii didactice din grădiniţă a confirmat că dezvoltarea vorbirii, a limbajului în special, are loc sub influenţa educaţiei. Acest lucru se realizează cu optimă eficienţă în cadrul întregului program din grădiniţă, în procesul relaţiei copil – copil, copil – educatoare, pe baza experienţei cognitive căpătate. Sub influenţa cerinţelor crescânde ale comunicării, pe parcursul anilor de grădiniţă, copiii asimilează, îşi însuşesc forme de limbă privind dezvoltarea fonetică, vocabularul şi structura gramaticală. Formarea competenţelor de comunicare ocupă un loc prioritar în grădiniţă, capacitatea de a folosi limbajul fiind o achiziţie importantă pe care se bazează însuşirea altor abilităţi de maximă importanţă pentru activitatea desfăşurată în şcoală.

Activităţile organizate în grădiniţă şi îndeosebi cele de educare a limbajului, fac posibilă cultivarea limbajului oral, accentul punându-se pe comunicare, pe dialogul liber, pe formarea deprinderii de exprimare ordonată a gândirii şi de însuşire a structurilor gramaticale.

Stăpânirea unui vocabular bogat îi oferă preşcolarului posibilitatea de a se „mişca” cu uşurinţă în mediul înconjurător şi de a-şi experimenta propriile achiziţii de limbaj. În cadrul comunicării orale trebuie acordată o atenţie deosebită îmbogăţirii vocabularului, înţelegerii semnificaţiei cuvintelor, structurii gramaticale orale corecte, dezvoltării vorbirii reproductive şi dialogului.

Mediul grădiniței trebuie să ofere diferite contexte de comunicare prin care preșcolarul să se exprime și să utilizeze activ mijloacele de comunicare. Comunicarea cu adulții și cu ceilalți copii conduce spre modificări fundamentale în structura mentală. Inițial, limbajul exprimă doar nevoile primare sau starea psihică a copilului, pentru ca apoi să ajungă, prin interiorizare, un instrument al gândirii. Educatoarea reprezintă un model de exprimare, alături de familie și de cei din mediul apropiat. Oferă copilului variate experiențe de învățare în stimularea capacității de a asculta și de a înțelege limbajul, în dezvoltarea capacității de a comunica eficient, de a vorbi corect gramatical, de a-și dezvolta vocabularul. În grădiniță, prin intermediul jocurilor liber-alese, în special a jocurilor de rol, a jocurilor didactice, a poveștilor, a poeziilor, a convorbirilor și a lecturilor după imagini, educatoarea poate sprijini preșcolarul în corectarea și dezvoltarea vorbirii. Jocul pentru dezvoltarea limbajului presupune îndeplinirea unor condiții pentru o bună desfășurare și anume: existența unor materiale potrivite cu subiectului jocului, spațiu adecvat desfășurării jocurilor, reguli care să oferă securitate jocului, cadrul unui comportament social, implicarea educatoarei prin inițiere de noi direcții și intervenții.

Jocurile de rol sunt jocuri de simulare în care copiii devin actori ai vieţii sociale, sunt jocuri ale replicilor după un scenariu propus, dar cu efecte lingvistice evidente din punct de vedere al dialogului între „micii actori”. Prin intermediul jocurilor de rol, copiii transpun în realitate întâmplări prin care au trecut și pot transfera experiența de viață acumulată despre oameni și situații.

Acestea sunt puternic influențate de mediul familial, cutural, modul de exprimare al părinților și al comunității de origine. În cadrul acestor jocuri copiii sunt lăsați să se exprime liber, dar educatoarea le va oferi și alte forme de exprimare și comportament. Aceasta poate utiliza păpuși pentru redarea unor situații concrete de viață. Jocurile de rol sunt indicate pentru introducerea în comportamentul copiilor a unor conduite sociale, formule de salut, prezentarea unor persoane necunoscute. Prin jocul de rol, copilul capătă încredere în el, pentru a vorbi într-o situație de grup, dar învață să asculte când vorbesc alți membrii ai grupului. Totodată rimele, poeziile scurte și cântecele, care se potrivesc jocului, contribuie la dezvoltarea limbajului.

Un alt mod de dezvoltare a vorbirii preșcolarului o reprezintă jocul didactic. În esență jocul este un mijloc intens de stimulare și exercitare a vorbirii. Jocul didactic este un mijloc de instruire și educare utilizat pentru formarea sau consolidarea de cunoștințe, priceperi și deprinderi. Jocul didactic are rolul de a antrena intens copilul în stimularea și exercitarea vorbirii (fără ca acesta să conștientizeze efortul), de a activiza vocabularul, de a îmbunătăți pronunția, de a-i însuși construcții gramaticale. Îmbogățirea vocabularului se face cu diverse substantive, care să denumească obiecte, fenomene, principalele părți ale corpului, obiecte de igienă personală, îmbrăcăminte și încălțăminte, alimente, adjectivele privind culoarea, raporturi dimensionale, însușiri gustative, olfactive, termice sau anumite calități morale. Un alt rol al jocurilor didactice este acela de a urmări aspecte ale structurii gramaticale: reprezentarea grafică a propoziției, discriminarea cuvintelor, despărțirea cuvintelor în silabe și precizarea sunetelor.

Povestirea reprezintă atât o metodă de expunere și comunicare de cunoștințe pe cale orală, cât și o formă de cunoaștere a mediului înconjurător și educării limbajului. Aceasta poate reprezenta un model de exprimare corectă din punct de vedere gramatical sau stilistic, dar și o modalitate de însușire a unor cuvinte și expresii noi, a unor forme de exprimare a limbii populare, epitete artistice, formule stereotipe care dezvoltă exprimarea corectă a preșcolarului. Eficiența povestirilor depinde și de modul în care se realizează captarea atenției copiilor, de vocea blândă a educatoarei, de mimică și gesturi.

Povestirile expuse de către copii sunt un mijloc important de educare a vorbirii. Aceștia trebuie deprinși de mici să-și exprime gândurile, dorințele, sentimentele. Unii preșcolari prezintă dificultăți de pronunție, pronunție greșită ori omiterea pronunției unor sunete. Aceasta poate avea ca principală cauză lipsa unei stimulări verbale în mediul de viață sau educațional al copilului. Cu un program de intervenție personalizat, educatoarea poate corecta pronunția preșcolarilor, atâta vreme cât nu necesită terapie logopedică. Educatoarea poate desfășura activități de pregătire și susținere a pronunției corecte a sunetelor prin gimnastica aparatului fono-articulator (umflarea

obrajilor, mișcări ale limbii), prin exerciții de respirație, emiterea și corectarea unor sunete în cadrul unor activități de limbaj, diferențierea sunetelor care ridică probleme.

Lecturile după imagini constituie un alt mod de dezvoltare a abilităților de comunicare a preșcolarilor. Această formă de activitate solicită mult reprezentările și experiența de viață a copiilor. Aceste activități necesită ilustrații, care trebuie să transmită un anumit mesaj. Prin lecturile după imagini, copiii sunt puși în situația de a relata verbal ceea ce înfățișează acestea, de a explica, de a le interpreta, iar educatoarea are posibilitatea de a corecta pronunția copiilor, de a le îmbunătăți modul de exprimare, de a-i ghida spre o exprimare coerentă și logică.

Convorbirile au rolul de a activiza vocabularul, de a preciza și fixa cuvintele, de a forma o exprimare corectă și expresivă. Metoda conversației este cea care însoțește această formă de activitate care este una complexă și completă. În această activitate, copilul își folosește întreaga sa zestre lingvistică, își prezintă personalitatea, iar aceasta se exprimă prin utilizarea cuvintelor și sintagmelor potrivite. Preșcolarul trebuie să-și sistematizeze cunoștințele deja însușite, într-o structură nouă. Această activitate ajută la formarea unui complex de deprinderi de exprimare corectă și totodată va învăța să asculte întrebarea, să răspundă când este solicitat, să asculte răspunsurile celorlalți, să răspundă când este solicitat, să-și ordoneze informațiile astfel încât să răspundă adecvat întrebărilor.

Memorizarea este o activitate centrată pe dezvoltarea memoriei logico-voluntare a copiilor de vârstă preşcolară. Memorizarea este un mijloc important de îmbogăţire şi nuanţare a vocabularului. De asemenea, prin mesajul artistic transmis, copiii se familiarizează cu figuri de stil accesibile nivelului de vârstă (epitete, comparaţii, metafore, hiperbole etc). Ca mijloc de dezvoltare a vorbirii, poeziile îmbogăţesc vocabularul copiilor, îl nuanţează prin însuşirea de expresii literare, de figuri artistice. Imaginile artistice dintr-o poezie, cuprinzând cuvinte împletite într-o comparaţie, într-o personificare, într-o metaforă sau hiperbolă, deschid în mintea copilului perspectiva unor sensuri lexicale noi. Poezia oferă ocazia de a-i familiariza pe copii cu bogăţia limbii concretizată în polisemie, în sensurile secundare sau în cele figurate ale cuvintelor. Astfel, copiii pot avea surpriza de a descoperi că un cuvânt pe care îl cunosc, dar nu îl mai înţeleg, pentru că în noul context are alt înţeles. (De exemplu, metaforele din poezia *Ninge*, de D. Rachici, vor trebui explicate de educatoare pentru ca preşcolarii să înţeleagă că poetul aseamănă zăpada cu un cojoc alb ori cu varul, care este tot alb: „*Pomii au cojoc de nea*”; „*Câmpul este dat cu var*”). Poeziile reprezintă, de asemenea, căi prin care preşcolarul dobândeşte siguranţă în folosirea limbajului, oferind material pentru exersarea şi corectarea pronunţiei şi a auzului fonematic. În acest caz vor fi selectate versuri care conţin onomatopee, paronime, aliteraţii.

În procesul instructiv-educativ, prin intermediul limbajului se realizează transmiterea cunoştinţelor, lărgirea orizontului cu noi reprezentări. În consecinţă, limbajul poate fi privit din două puncte de vedere - pe de o parte ca mijloc de comunicare, iar pe de altă parte ca mijloc de cunoaştere.

Copilul foloseşte limbajul în fiecare zi, în fiecare clipă a vieţii sale pentru elaborarea şi comunicarea propriilor gânduri, pentru formularea cerinţelor, trebuinţelor, a bucuriilor şi a necazurilor, în organizarea vieţii şi activităţii lui.

Însuşindu-şi limba, copilul dobândeşte mijlocul prin care poate realiza comunicarea cu cei din jur în forme superioare, poate ajunge la cunoaşterea tot mai deplină a realităţii obiective. Imposibilitatea de a comunica prin limbaj ar produce o stagnare în dezvoltarea personalităţii copilului, ar modifica relaţiile lui cu oamenii, cu realitatea înconjurătoare, l-ar singulariza şi împiedica în mare măsură, să participe la o activitate sau alta dacă nu s-ar organiza o muncă instructiv-educativă specială.

Educarea limbajului constituie o preocupare permanentă a cadrelor didactice din învăţământul preprimar, în atenţia acestora fiind latura formativă, dar şi cea informativă, precum şi argumentele de ordin psihologic şi pedagogic.

Referinţe bibliografice:

Dumitrana, Magdalena, (1999), *Educarea limbajului în învăţământul preşcolar, vol. I: Comunicarea orală*, Ed. Compania, Bucureşti.

Hobjilă, Angelica, (2023), *Didactica domeniului limbă și comunicare. Învățământ preșcolar*., Ed. Polirom, Iaşi.

Mateiaş, Alexandra, (2003), *Pedagogie pentru învăţământul preprimar*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti.

Munteanu, Camelia; Munteanu, Eusebiu Neculai, (2009), *Ghid pentru învățământul preșcolar – o abordare din perspectiva noului curriculum*, Ed. Polirom, Iași.

Păun, Emil; Iucu, Romiţă, (2002), *Educaţia preşcolară în România*, Ed. Polirom, Iaşi.

Stan, Liliana (coord.), (2016), *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*, Ed. Polirom, Iași.

Varzari, E.; Taiban, M.; Manasia, V.; Gheorghian, E., (1971), *Cunoaşterea mediului înconjurător şi dezvoltarea vorbirii – metodică*, Ed. Didactică şi Pedagogică, Bucureşti.

Patriarhul Nicodim Munteanu, ierarhul cărturar, arhipăstor al Bisericii strămoșești în vremuri întunecate

Pr. Prof. *Dorel-Mircea Leucea*
Liceul Ortodox *„Episcop Roman Ciorogariu”* Oradea, jud. Bihor

Patriarhul Nicodim Munteanu a fost unul dintre marii ierarhi ai Bisericii noastre din secolul al XX-lea. A păstorit ca episcop la Huși, ca mitropolit al Moldovei și Sucevei și ca patriarh al României.

S-a născut la 6 decembrie 1864, într-o familie de țărani din Pipirig-Neamț, primind la botez numele Nicolae. A învățat la Seminarul „Veniamin Costachi” din Iași, apoi a fost trimis de mitropolitul Iosif Naniescu la Academia duhovnicească din Kiev, unde a studiat 5 ani. A intrat în monahism la mănăstirea Neamț, fiind preot la Catedrala Mitropolitană din Iași, după care a fost director al Seminarului „Sfântul Andrei” și vicar al Episcopiei Dunării de Jos (Galați). În 1909 a fost ales vicar al Mitropoliei Moldovei, fiind hirotonit arhiereu cu titlul de „Băcăuanul”. La 18 februarie 1912 a devenit episcop la Huși, reprezentând Biserica noastră la marele sobor al Bisericii Ortodoxe rusești, de la Moscova. Din iunie 1918 și până în decembrie 1919 a fost locțiitor de arhiepiscop la Chișinău. În decembrie 1923 și-a înaintat demisia din scaunul de episcop al Hușilor, retrăgându-se la mănăstirea Neamț unde s-a ocupat de traducerea Sfintei Scripturi și a unor lucrări teologice sau de zidire sufletească din limba rusă. În ianuarie 1935 a fost ales mitropolit al Moldovei și Sucevei. După moartea patriarhului Miron Cristea, petrecută în anul 1939, a fost chemat ca patriarh al României, dar a refuzat să candideze la această funcţie. Până la urmă, Marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales patriarh al României la data de 30 iunie 1939.

Patriarhul Nicodim, ca ierarh, a fost un om bine pregătit din punct de vedere al formării teologice, deosebit de ferm în a apăra interesele și demnitatea Bisericii. Putem spune despre el că era un teolog misionar, un organizator harnic și un patriot mărturisitor.

Prin contribuţia sa, Patriarhul se situează în fruntea celor mai importanţi teologi ai epocii sale. Alcătuind numeroase lucrări originale, făcând numeroase traduceri din literatura teologică rusă a secolului al XIX-lea şi începutul secolului următor, Patriarhul Nicodim a fost personalitatea teologică cea mai de seamă a epocii sale. Ca urmare, va fi ales „doctor honoris causa” al Facultăţii de Teologie din Cernăuţi şi membru de onoare al Academiei Române.

Între lucrările originale și prelucrările patriarhului Nicodim Munteanu, se numără, la loc de cinste, următoarele titluri:

- *Ce să crezi şi cum să trăieşti? Adecă schema credinţei şi moralei creştine*, Bucureşti, 1905.
- *Cuvântări liturgice*, Bucureşti, 1906.
- *Călăuza creştinismului la biserică sau Cum se cuvine să stea creştinul în biserica la slujba Sf. Liturghii*, Bucureşti, 1907.
- *Ortodoxia şi creştinismul apusean. Prelucrare după A.P. Lopuhin şi alţii*, Bucureşti, 1912.
- *Cuvântări liturghice. Dumnezeu şi dreptatea lui. Mâna lui Dumnezeu în lumea văzută. Scurtă explicare a Sf. Liturghii şi pomenirea morţilor. Originale şi prelucrări*, Măn. Neamţ, 1933.
- *Cuvântări, pastorale şi îndemnuri*, Măn. Neamţ, 1940.

Patriarhul Nicodim a tradus din limba rusă peste o sută de lucrări teologice, cărți de predici sau de zidire sufletească pentru credincioși, din următorii autori:

- Arhiepiscopul Inochentie al Odessei: *6 cuvântări despre natură* (București, 1904; Chișinău, 1924; Neamț, 1931); *51 de cuvântări la Postul Mare* (București, 1909; Neamț, 1932); *Predici la sărbătorile împărăteşti* (Neamț, 1933); *Cuvântări la sărbătorile Maicii Domnului* (Neamț, 1933); *Predici despre căderea lui Adam, păcat, moarte și înviere* (Neamț, 1939);
- Arhiepiscopul Serghie de Vladimir: *Cuvântări apologetice* (București, 1905; Neamț, 1932);
- Preotul Constantin Stratilatov: *26 de predici la credința creștină sau tâlcuirea Crezului* (București, 1912); *23 de predici la nădejdea creştină sau lămuriri asupra rugăciunii „Tatăl nostru" și a celor 9 fericiri* (Chișinău, 1938); *75 de predici catehetice pentru popor. Tâlcuirea Crezului, Tatăl nostru, 9 fericiri și 10 porunci* (Neamț, 1932);
- Preotul Grigorie Petrov: *Pe urmele lui Hristos* (București, 1908-1909; Chișinău, 1926; Neamț, 1943); *Viața de seminar* (București, 1909; Neamț, 1943); *Un păstor model* (București, 1918; Sibiu, 1925; Neamț, 1938);
- Preotul Serghie Cetfericov: *Paisie, starețul mănăstirii Neamț* (Neamț, 1933 și 1940-1943);
- A.P. Lopuhin: *Istoria biblică. Vechiul Testament*, 4 vol. (București, 1944-1945); *Istoria biblică. Noul Testament*, 2 vol. (București, 1947).

De asemenea a tradus din rusește din teologul englez F.W. Farrar: *Primele zile ale creştinismului*, 3 vol. (Neamț, 1938); *Viața lui Iisus Hristos*, 2 vol. (Neamț, 1944-1945); *Viața și*

operile Sf. Apostol Pavel, 3 vol. (Neamț, 1941-1943); *Viața și operile Sfinților Părinți și învățători ai Bisericii*, 3 vol. (Chișinău și Neamț, 1932-1935).

În 1913, împreună cu arhimandritul Iuliu Scriban și preotul Pavel Savin au publicat Mica Biblie. În 1936 a tipărit la Neamț, împreună cu I. D. Ștefănescu, Biblia ilustrativă, fiind prima lucrare de acest gen apărută la noi în țară. Ca patriarh, a dat la tipar o ediție nouă a Bibliei, în care 51 de cărți erau traduse de el însuși după Septuaginta și ediții slave.

Patriarhul Nicodim își înscrie numele printre reprezentanții de prestigiu ai teologiei ortodoxe române prin traducerea Sfintei Scripturi, a unor predici, lucrări de teologie și broșuri moralizatoare. Cărțile sale de teologie, inspirate din Sfânta Scriptură, legate de pastorația timpului, erau fie volume mari, fie broșuri simple, pe înțelesul tuturor. Această îmbinare chibzuită între textul Sfintei Scripturi și contextul social-pastoral a arătat că Patriarhul Nicodim era un teolog realist și un păstor care aducea în actualitate cuvântul vieții, cuvântul mântuitor, cuvântul care ne unește cu Dumnezeu-Cuvântul și cu întreaga Sfântă Treime.

Ca organizator al vieții bisericești, în timp ce activa ca episcop-stareț al Mănăstirii Neamț, Nicodim Munteanu s-a arătat un vrednic gospodar, organizând mănăstirea în așa fel încât ea să nu fie doar o instituție liturgică, ci și una culturală și socială. În vremea sa, Mănăstirea Neamț patrona opera spirituală, dar și opera socială din zonă, dăruind hrană multor săraci, ajuta orfani și văduve, ajuta material spitalul de la Târgu Neamț, în paralel cu desfășurarea unei activități tipografice de mare amploare. Totodată, a înființat la Neamț și o fabrică de cherestea, pentru a ajuta biserici și mănăstiri, pentru a susține lucrarea misionară a Bisericii din timpul său.

În condiţiile grele datorate crizei economice şi izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial şi a situaţiei politice instabile din România, cu aşezata-i înţelepciune, cu patriotism şi credinţă în Dumnezeu, Patriarhul Nicodim a cârmuit Biserica străbună cu mult tact, deşi ţara trecea prin prefaceri nemaiîntâlnite. Atenţie deosebită a arătat clerului de mir, vieţii mănăstireşti sub toate aspectele, a iniţiat crearea unei şcoli superioare de pictură bisericească, s-a preocupat de învăţământul teologic și a reluat legăturile cu Biserica Ortodoxă Rusă.

Aflat la cârma Bisericii, cel de-al doilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a încercat să ducă o politică de echilibru prin care, pe de-o parte, să evite intrarea în conflict a Bisericii cu Statul, iar, pe de altă parte, să mențină Biserica ca o entitate aparte, fără a deveni anexa unei alte instituții. Această politică prudentă a patriarhului nu a fost pe placul multora și, din această pricină, Nicodim a fost puțin simpatizat de contemporani. Cu toate acestea, patriarhul Nicodim a avut forța găsirii unor soluții optime pentru așezarea Bisericii în noile condiții, a îndurat cu multă răbdare toate presiunile și a reușit să-și impună multe din punctele de vedere, a înfruntat puterea politică, atunci când era vorba despre prezentul și viitorul țării, a înfruntat forțe politice străine, apărând demnitatea Bisericii și a neamului românesc, izbutind să navigheze printre diversele tabere,

bisericești și politice, prin cultivarea în mod exemplar a imaginii unui patriarh aflat la vârsta senectuții, vrednic de respect, fiind un model demn de urmat pentru generațiile viitoare. Patriarhul Nicodim *„rămâne în istoria Bisericii şi a poporului român o figură înaltă, de verticalitate luptătoare, de demnitate înțeleaptă şi de conştiință misionară într-un popor creştinat odată cu formarea sa în istorie."* († Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)

Începând cu vara anului 1947, Patriarhul Nicodim s-a retras la Mănăstirea Neamţ, „sub supraveghere permanentă". Cel de-al doilea Patriarh al României avea să-și încheie slujirea la începutul anului 1948, în vremuri de mari încercări și schimbări în societatea românească, cu repercusiuni asupra Bisericii, pe care urmașul său la cârma corabiei mântuirii, Patriarhul Justinian Marina, a încercat să o așeze pe un făgaș favorabil, într-o vreme de furtună.

Bibliografie:

***, *Patriarhul Nicodim Munteanu – un mărturisitor al Luminii în vremuri întunecate*, Editura Basilica, București, 2019;

***, *Patriarhii României – evocări omagiale,* Editura Basilica, București, 2015;

† Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Patriarhii României. Şase oameni şi arhipăstori care au pus Biserica neamului nostru în mijlocul evenimentelor hotărâtoare pentru ţară,* Editura Basilica, București, 2026;

Păcurariu, Preot Prof. Univ. Dr. Mircea, *Dicționarul Teologilor Români*; ed. a II-a, Ed. Enciclopedică, București, 2002;

Păcurariu, Pr. Prof. Dr. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române,* vol. III, Ed. Trinitas, Iași, 2008;

Rolul dascălului în formarea elevilor

Prof. *Ioana Claudia Mladin*
Liceul Teoretic *„Aurel Lazăr”* Oradea, jud. Bihor

Primele informaţii despre profesor şi rolul său corespund epocii de organizare şi instituţionalizare a activităţii de educare a tinerelor generaţii ce are loc în orânduirea sclavagistă. Sub formă de consideraţii şi reflecţii asupra necesităţii şi importanţei educaţiei, o parte din ele se referă şi la pregătirea intelectuală, la ţinuta morală şi la priceperea educatorului de a-şi desfăşura activitatea pe baza cunoaşterii copiilor.

În zilele noastre, problema profesorului cunoaşte două orientări principale, una tradiţionalistă, iar alta angajată. Privit de pe poziţiile orientării tradiţionaliste, rolul profesorului este de a păstra cunoştinţele şi a le transmite generaţiilor tinere. Cu alte cuvinte, profesorul apare ca un mijlocitor menit a străbate spaţiul spiritual dintre generaţii pe acelaşi drum bătătorit, condamnat a rămâne, în acest fel, împreună cu cei pe care îi educă, într-o stare continuă de precaritate culturală şi de cunoaştere. In opoziţie cu aceasta, orientarea angajată vede în profesor un agent social dinamic, participant activ şi responsabil nu numai la viaţa şcolii, ci şi la cea a comunităţii sociale din care face parte, contribuind prin munca sa la toate prefacerile ce au loc în ea. Din datele existente rezultă că această orientare se impune azi, tot mai insistent, pentru toate popoarele atente la viitorul lor.

Definită ca instituţie destinată a realiza instruirea şi educarea tinerelor generaţii, şcoala, funcţionalitatea ei, presupune conlucrarea a numeroşi factori, printre care, în prim plan, se situează cuplul profesor-elev, ce reprezintă, la drept vorbind, însăşi schema simplificată a ceea ce, în esenţă, constituie caracteristica fundamentală a procesului instructiv-educativ. Aceasta indică direct atât poziţia pe care o ocupă profesorul în învăţământ cât şi perspectiva rolului şi a sarcinilor ce-i revin, relevând, totodată, însemnătatea funcţiei sale sociale. Tocmai datorită acestei situaţii, problemei personalităţii profesorului, statutului său social, îi sunt consacrate numeroase studii şi lucrări atât în ţară cât şi peste hotare. Profesiunea de educator, exercitarea ei, solicită din partea celor care o practică să răspundă la cerinţe de bază, printre care menţionăm: pregătire temeinică de specialitate, pregătire psihopedagogică corespunzătoare, precum şi priceperi şi deprinderi de muncă pedagogică, tact pedagogic şi măiestrie pedagogică, bogat orizont cultural.

Cunoaşterea precisă a scopului, claritatea şi puterea lui mobilizatoare, stimulativă şi selectivă, în acelaşi timp, trebuie să-l conducă pe profesor, în mod neabătut, la eforturi susţinute şi continue de perfecţionare şi autoperfecţionare a întregii sale activităţi în vederea realizării scopului

educativ. Pregătirea temeinică de specialitate, constituie o cerinţă a cărei satisfacere asigură afirmarea pozitivă a personalităţii profesorului în realizarea sarcinii de a-i înarma pe elevi cu un sistem de cunoştinţe trainice din domeniul specialităţii lui, şi de a le forma priceperi şi deprinderi de muncă şi de a folosi inteligent conţinutul lecţiilor în scopul modelării personalităţii elevilor nu numai pe latura intelectuală ci şi morală, estetică, fizică, şi tehnico- pedagogică, conform cu situaţia dată. Această activitate, desfăşurată zi de zi în mod sistematic, perseverent şi pasionant de către profesor, determină atât dezvoltarea capacităţilor psihice ale copiilor: inteligenţa, memoria, imaginaţia etc. cât şi formarea de trăsături morale şi chiar fizice, precum şi apariţia şi consolidarea unui stil propriu de muncă, favorizând astfel dezvoltarea personalităţii celor ce lucrează. Pregătirea temeinică de specialitate a profesorului contribuie cel mai mult la instituirea prestigiului său real în faţa clasei, la consolidarea poziţiei lui de lider, situaţie ce sporeşte uimitor posibilitatea sa de influenţare cu urmări pozitive în realizarea sarcinilor de instruire şi educare, de afirmare a potenţialului colectivităţii de elevi.

Pregătirea psihopedagogică, formarea unor priceperi, deprinderi şi obişnuinţe de muncă pedagogică, tactul şi măiestria pedagogică, constituie un ansamblu de cerinţe fără de care nu se poate concepe nici un fel de muncă educativă de calitate. Dar nu-i mai puţin adevărat, că, în lipsa pregătirii de specialitate, prezenţa acestui ansamblu de cerinţe devine practic inutil. In esenţă, aceste preferinţe obligă profesorul, indiferent de specialitate să studieze şi să se familiarizeze cu problemele generale ale pedagogiei, cu cele ale didacticii şi teoriei educaţiei, cu metodica de specialitate, cu psihologia copilului, psihopedagogia, igiena şcolară şi alte obiecte înrudite cu pedagogia, urmând ca apoi utilizând cunoştinţele dobândite să desfăşoare o activitate practică complexă ce prin eforturi continui îl conduce spre ceea ce se cheamă măiestrie pedagogică, expresie concretă a armonizării la nivel optim a teoriei educaţiei cu tactul pedagogic, cu priceperile şi deprinderile pedagogice de a organiza şi desfăşura în aşa fel activitatea instructiv-educativă încât să se asigure obţinerea celor mai bune rezultate.

Prezenţa unui orizont cultural bogat în pregătirea profesorului, constituie, cerinţa a cărei împlinire îi asigură deschidere spre afirmare ce, fie că vine în întâmpinarea unor cerinţe sau a unor nebănuite întrebări, fie că reprezintă răspunsuri la probleme diverse pe care le încearcă curiozitatea sau necesitatea unei rezolvări competente şi imediate, dă atmosferei clasei o deosebită vivacitate care se instituie după legile osmozei spirituale.

Bibliografie:

A. Dancsuly, D. Salade, M. Ionescu - *Pedagogia*, curs, partea I, lito. U.B.B. Cluj-Napoca, 1974;

A. Dancsuly, D. Salade, M. Ionescu - *Pedagogia*, curs, partea II, lito. U.B.B. Cluj-Napoca, 1975;

I. Cerghit - *Metode de învăţământ*, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1976;

I. Holban - *Orientarea şcolară*, Editura Junimea, 1975;

M. Cristea - *Sistemul educaţional şi personalitatea*, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1994;

I. Neacşu - *Metode şi tehnici de învăţare eficientă*, Editura militară, Bucureşti, 1990;

Imaginația și creativitatea în predarea religiei – repere teoretice și aplicații practice

Prof. *Diana Simona Nichita*
Școala Gimnazială *„Dimitrie Cantemir”* Oradea, jud. Bihor

I. Introducere

În contextul educațional contemporan, caracterizat de dinamism, diversitate și nevoia unei adaptări continue la profilul elevului, procesul de predare-învățare nu mai poate fi conceput exclusiv ca transmitere de informații. Educația urmărește formarea unor competențe, dezvoltarea gândirii critice, cultivarea sensibilității morale și capacitatea elevilor de a integra valorile în viața cotidiană. În acest cadru, imaginația și creativitatea devin instrumente esențiale ale actului didactic.

Disciplina Religie ocupă un loc aparte în curriculumul școlar[1], întrucât vizează nu doar acumularea de cunoștințe, ci și formarea atitudinilor, a comportamentelor și a reperelor morale. Programa școlară subliniază caracterul formativ al disciplinei, prin raportarea elevilor la valori, modele și experiențe de viață cu semnificație spirituală .

Prezentul articol își propune să evidențieze rolul imaginației și al creativității în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplina Religie, cu accent pe aplicabilitatea lor practică, pe adaptarea la particularitățile de vârstă ale elevilor și pe dimensiunea incluzivă a educației religioase.

II. Fundament teoretic al disciplinei Religie

Religia, ca disciplină școlară, are un profund caracter axiologic și formativ. Concepte precum iubirea, iertarea, responsabilitatea, credința, libertatea sau recunoștința[2] nu pot fi reduse la definiții teoretice, deoarece presupun înțelegere, reflecție și interiorizare. În acest sens, didactica religiei valorifică atât conținutul doctrinar, cât și experiența personală a elevului, favorizând legătura dintre învățare și viață .

[1] Ministerul Educației Naționale, *Programa școlară pentru disciplina Religie, cultul ortodox, clasele pregătitoare, I și a II-a*, București, 2013.

[2] Cucoș, Constantin, *Didactica religiei*, Iași, Polirom, 2014.

În practica didactică, profesorul de religie este chemat să creeze contexte de învățare în care elevul să poată descoperi sensul valorilor creștine. Imaginația și creativitatea oferă posibilitatea transpunerii conceptelor abstracte în situații concrete, accesibile și apropiate de universul copilului. Astfel, învățarea devine mai vie, mai personală și mai ușor de transferat în comportamente cotidiene.

III. Rolul imaginației și al creativității în procesul didactic

În cadrul orei de Religie, imaginația și creativitatea îndeplinesc mai multe funcții.[3] Din punct de vedere cognitiv, acestea sprijină înțelegerea, interpretarea și organizarea conținuturilor. Din perspectivă afectivă, contribuie la crearea unui climat pozitiv și la stimularea motivației pentru învățare. În plan formativ, ele susțin dezvoltarea conștiinței morale și a capacității de a lua decizii responsabile.

Creativitatea nu înseamnă îndepărtarea de conținutul lecției, ci găsirea unor modalități adecvate prin care acesta devine accesibil, relevant și semnificativ pentru elev. Pedagogia contemporană evidențiază importanța metodelor active, a participării elevului și a construirii învățării prin experiență .

IV. Integrarea creativității în tipurile de lecții

Integrarea creativității poate fi realizată în toate tipurile de lecții. În lecțiile de predare-învățare, profesorul poate utiliza povestirea, exemplificarea, analogia, imaginea sugestivă sau exercițiile de tipul „Ce ai face dacă ...?”. Acestea permit elevilor să se implice emoțional și intelectual, facilitând înțelegerea mesajului religios.

În lecțiile de consolidare, jocul de rol, dezbaterea, studiul de caz și exercițiile aplicative îi ajută pe elevi să transfere conținutul în situații de viață. De exemplu, o temă precum iertarea poate fi abordată printr-o scurtă scenetă, printr-un dialog dirijat sau prin analiza unei situații concrete. Metodele interactive stimulează cooperarea, exprimarea personală și responsabilitatea .

În evaluare, creativitatea poate fi valorificată prin metode alternative[4], precum portofoliul, jurnalul reflexiv, proiectul individual sau de grup, desenul tematic ori prezentarea orală. Aceste forme de evaluare permit observarea progresului real al elevilor și oferă posibilitatea exprimării prin mijloace variate.

---

[3] Cucoș, Constantin, *Pedagogie*, Iași, Polirom, 2017.

[4] Joița, Elena, *Pedagogie*, Iași, Polirom, 2006.

V. Abordarea diferențiată a acelorași teme

Un aspect important al eficienței didactice îl reprezintă adaptarea aceleiași teme la nivelul de vârstă și de dezvoltare al elevilor. De pildă, tema iubirii poate fi abordată la clasele primare prin exemple concrete din familie, prietenie sau relația cu aproapele, în timp ce la clasele gimnaziale poate deveni prilej de reflecție asupra libertății, responsabilității și maturizării morale.

La clasele a V-a și a VI-a, accentul poate cădea pe modele de comportament, pe exemple biblice și pe legătura dintre cuvânt și faptă. La clasele a VII-a și a VIII-a, aceeași temă poate fi valorificată prin dezbateri, argumentare, studii de caz și discuții despre relația dintre iubire, libertate și responsabilitate. Programa școlară pentru gimnaziu oferă cadrul necesar abordării progresive a acestor conținuturi .

VI. Exemple de activități creative

Activitățile creative pot fi integrate atât în lecțiile obișnuite, cât și în activități extracurriculare sau interdisciplinare. Jocurile de rol, completarea unor povestiri cu final deschis, desenul tematic, exercițiile de reflecție, scenariile de viață și proiectele de grup sunt exemple de activități care favorizează implicarea elevilor.

În cadrul orei de Religie, jocul de rol poate fi utilizat pentru a evidenția consecințele unei alegeri morale, desenul poate sprijini exprimarea emoțiilor și a înțelegerii personale, iar jurnalul reflexiv poate deveni un instrument prin care elevul își formulează gândurile, întrebările și concluziile. Activitățile tematice dedicate marilor sărbători creștine, precum Nașterea Domnului sau Învierea Domnului, pot fi valorificate prin simboluri, imagini, lecturi, colinde, scenete sau proiecte interdisciplinare.

VII. Dimensiunea incluzivă a creativității

Creativitatea are și o importantă dimensiune incluzivă. În clasele în care există elevi cu cerințe educaționale speciale[5], metodele variate și adaptarea sarcinilor facilitează participarea activă. Suportul vizual, simplificarea cerințelor, fragmentarea sarcinilor, timpul suplimentar de lucru și acceptarea unor răspunsuri diferite contribuie la crearea unui climat educațional accesibil.

Educația incluzivă presupune valorizarea fiecărui elev și adaptarea procesului educațional la nevoile reale ale acestuia. În acest sens, creativitatea profesorului devine o condiție a participării, deoarece permite construirea unor căi alternative de învățare și exprimare .

Pentru elevii cu dificultăți de atenție sau de înțelegere, activitățile scurte, clare și vizuale pot favoriza menținerea interesului. Pentru elevii cu dificultăți de comunicare, exprimarea prin

[5] Ministerul Educației, *Ghiduri privind educația incluzivă*, București.

desen, alegerea unor imagini sau completarea unor propoziții simple poate reprezenta o formă autentică de participare. Astfel, ora de Religie devine un spațiu în care fiecare elev poate fi valorizat.

VIII. Impact educațional

Integrarea imaginației și a creativității în ora de Religie conduce la creșterea motivației pentru învățare, la dezvoltarea empatiei și a responsabilității, precum și la aplicarea valorilor în viața de zi cu zi. Elevii sunt încurajați să gândească, să simtă, să întrebe și să facă legături între conținuturile studiate și experiențele personale.

Impactul educațional nu se limitează la rezultatele imediate ale lecției. Prin activități creative, elevii pot învăța să colaboreze, să asculte, să respecte opiniile celorlalți și să își exprime propriile idei într-un mod echilibrat. În acest fel, ora de Religie contribuie la formarea caracterului moral și la dezvoltarea unei atitudini responsabile față de sine, față de ceilalți și față de Dumnezeu.

IX. Limite și condiții de eficiență

Pentru a fi eficientă, creativitatea trebuie integrată în obiectivele lecției și nu utilizată ca simplu element decorativ. Activitățile creative trebuie să fie adecvate conținutului, vârstei elevilor și timpului disponibil. De asemenea, este necesar ca profesorul să păstreze echilibrul între libertatea de exprimare și rigoarea formativă a lecției.

Creativitatea devine eficientă atunci când sprijină înțelegerea, stimulează reflecția și conduce la formarea unor atitudini. Ea nu înlocuiește conținutul, ci îl face mai accesibil și mai profund.

X. Concluzii

Imaginația și creativitatea reprezintă componente esențiale ale procesului instructiv-educativ la disciplina Religie. Ele transformă învățarea dintr-un proces pasiv într-unul activ, participativ și formativ. Prin intermediul strategiilor creative, elevii pot înțelege mai bine valorile creștine și le pot raporta la propria viață.

Scopul final al educației religioase nu este simpla acumulare de informații, ci formarea unor persoane capabile să trăiască valorile credinței în viața de zi cu zi. În acest demers, imaginația și creativitatea nu sunt doar metode auxiliare, ci mijloace prin care ora de Religie devine un spațiu al întâlnirii, al reflecției și al creșterii morale.

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „Dascălul creştin”

Materialele şi studiile trimise spre publicare trebuie să fie în conformitate cu normele ştiinţifice în vigoare.

Nu se vor publica materiale fără note bibliografice, bibliografie sau cu citări eronate.

Materialele pentru publicare vor fi trimise prin e-mail la adresa: dascalul.crestin@yahoo.com.

Pentru culegerea materialului se va utiliza editorul de texte Microsoft Word.

Nu se acceptă lucrările culese fără diacritice.

Setarea paginii: format A4, având următoarele margini: sus – 2 cm; jos – 2 cm; stânga – 2 cm; dreapta – 2 cm.

Textul de bază va fi cules cu fontul Times New Roman, corp 12, justify, la un rând şi jumătate (1.5 lines), iar notele bibliografice cu fontul Times New Roman, corp 10, la un rând (single); titlul cu fontul Times New Roman, corp 14, centrat (center), îngroşat (bold), iar numele şi prenumele autorului vor fi trecute la un rând sub titlu cu font Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right), înclinat (italic). Sub numele autorului se va trece instituţia de învăţământ la care autorul activează cu fontul Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right).

Paragrafele se vor distinge prin indentarea primului rând, și prin distanţare de paragraful anterior (6 pt.)

Indentarea primului rând al paragrafului se va face cu tab, nu cu spaţii.

Semnele de punctuaţie (. , ; : ! ? …) nu vor fi precedate de spaţiu, dar vor fi urmate de spaţiu.

După ghilimelele şi parantezele de deschidere nu se introduce spaţiu; ghilimelele vor fi „…“.

Pentru inserarea fracţiilor, formulelor matematice, ecuaţiilor, folosiţi editorul de ecuaţii al Microsoft Word.

Notele bibliografice vor fi inserate cu comanda *Insert Footnote* şi vor apărea la subsolul paginii. La finalul studiului nu se va mai indica bibliografia folosită, deoarece lucrările folosite apar în cadrul notelor de la subsol.

Notele bibliografice vor avea următorul format:

- Pentru cărţi:
  - Prenumele şi numele autorului,
  - Titlul lucrării (scris cu caractere italice)
  - Volumul (dacă este cazul)

- Ediţia lucrării (dacă e cazul)
- Traducătorul cărţii
- Editura la care apare cartea
- Localitatea şi anul apariţiei cărţii
- Pagina citată

Exemplu:

Henri-Irénée Marrou, *Biserica în antichitatea târzie (303-604),* ed. a II-a, trad. Roxana Mareş, Ed. Teora, Bucureşti, 1999, pp. 26-30.

- Pentru articole şi studii:
  - Prenumele şi numele autorului
  - Titlul articolului sau studiului (scris cu caractere italice)
  - Numele revistei în care apare articolul sau studiul
  - Numărul revistei şi anul apariţiei
  - Editura, localitatea şi anul apariţiei publicaţiei
  - Pagina citată

Exemplu:

Bogdan Popescu, *Simfonia bizantină. Eusebiu de Cezareea şi Sfântul Ioan Hrisostom,* în Orizonturi teologice, anul III, nr. 4/octombrie-decembrie 2002, Ed. Universităţii din Oradea, Oradea, 2002, p. 179.

Precizarea paginii: „p.“ când este vorba despre o singură pagină, „pp.“ când este vorba despre mai multe. Indicaţiile în latină (*idem, op. cit., ibidem, sqq.* etc.) vor fi trecute cu caractere italice.

În redactarea materialelor va fi folosit sistemul ortografic cu „â“ şi „sunt“, precum şi normele ortografice impuse de *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române,* Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

Lista de abrevieri uzuale:

cf. = confer (compară)

e.g. = exempli gratia (de exemplu)

ed. = (ediţia, editor; plural: eds)

et al. = et alii (şi alţi autori)

sq./sqq. = sequens (şi pagina/paginile următoare)

ibid. = ibidem (în acelaşi loc; se foloseşte într-o trimitere care urmează imediat după o altă trimitere la aceeaşi operă; este urmată de numărul paginii la care se trimite)

id. = idem (acelaşi; se foloseşte într-o trimitere care urmează după o alta în care s-a folosit *ibid*., atunci când se trimite la aceeaşi operă, aceeaşi pagină; nu mai este urmată de numărul paginii)

i.e. = *id est* (adică)

infra = (mai jos)

ms. = *manuscriptum* (manuscris; plural: *mss.*)

op. cit. = *opere citato* (opera citată)

loc. cit. = *loco citato* (similar cu *op. cit.*, dar folosit numai atunci când trimiterea este la aceeaşi pagină ca în trimiterea anterioară)

passim =(pe alocuri)

supra = (mai sus)

vol.= (volumul, volumele)

Semnatarii studiilor îşi asumă responsabilitatea pentru conţinutul acestora!